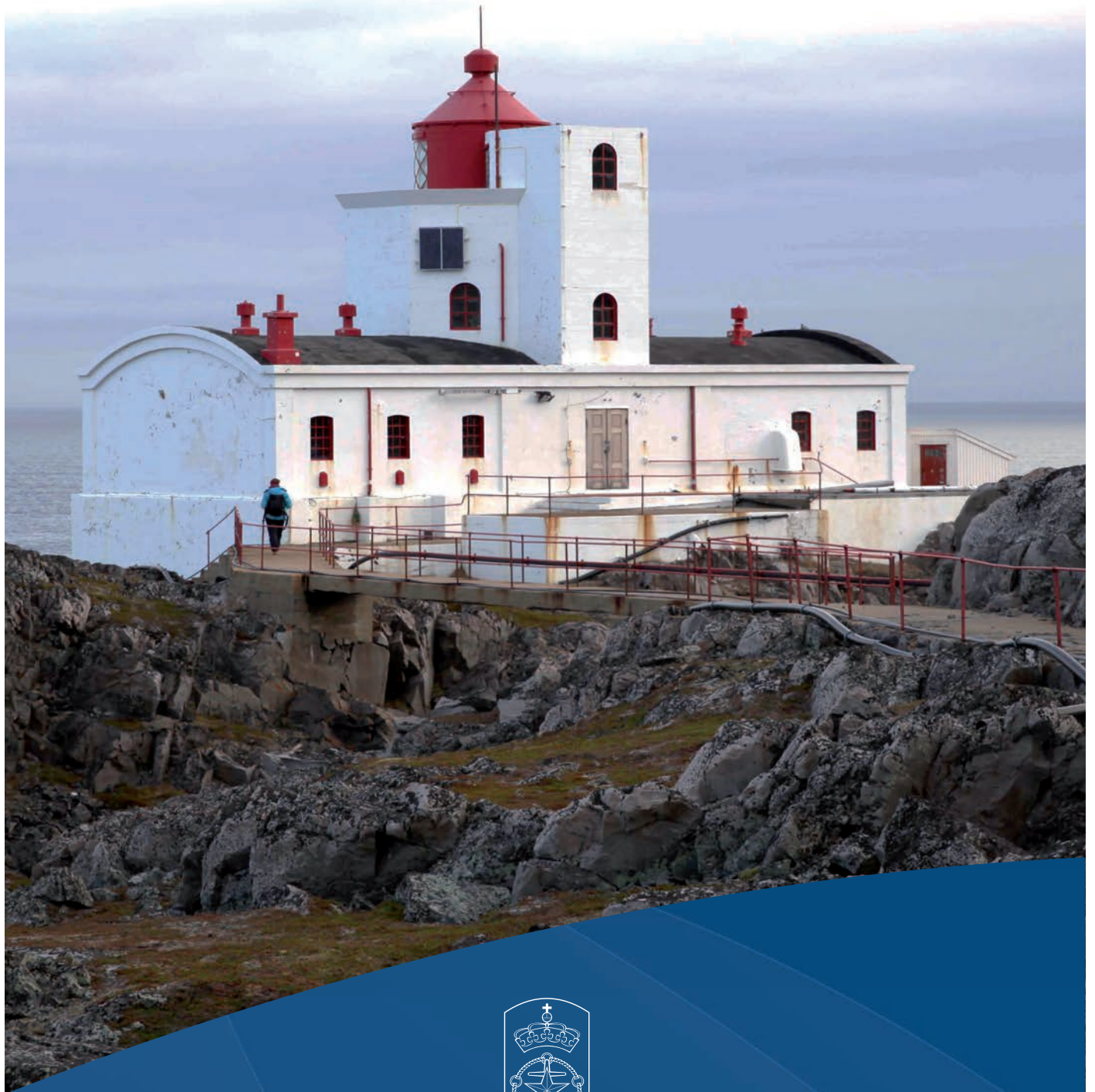


FORVALTNINGSPLAN FOR **MAKKAUR FYRSTASJON** BÅTSFJORD KOMMUNE • FINNMARK FYLKE



KYSTVERKET

INNHold

GENERELL DEL

Kystverkets fyrstasjoner.....	3
Innledning	3
Fredningsprosessen	3
Fredning av bygningene	3
Fredning av området som helhet.....	3
Hensynet til den tekniske driften av fyrstasjonen	3
Vernemyndighet.....	3
Kravet om forvaltningsplan	3
Hensikten med forvaltningsplanen	3
Ny bruk – på fyrenes premisser.....	4
Vern gjennom bruk – viktigheten av gode leietakere	4
Forholdet mellom fredningsvedtaket og forvaltningsplanen	5
Formidling	5
Generelle retningslinjer for tiltak på fyrstasjonene.....	5
Krav til dokumentasjon av endringer og større vedlikeholdsarbeider.....	6
Krav til håndverkere	6
Vedlikeholdshåndbok.....	6

Noen generelle punkter om antikvarisk bygningsvern og vedlikehold.....6

Grunnholdninger til vern	6
Råd for vedlikehold og istandsetting - grunnprinsipper:	6
Vedlikehold – definisjon og faglige prinsipper	6
Større vedlikeholdsarbeider og endringer	7
Tilbakeføring	7

SPESIELL DEL

Makkaur fyrstasjon	8
Kart og situasjonskart.....	9
Kart over det fredete området.....	10
Faktaopplysninger om Makkaur fyrstasjon	11

Bygningspresentasjoner

1. Fyr	13
3. Bolig	19
4. Uthus	23
Naust	28
Det fredete området	32

Vedlegg 1: Oversikt over Kystverkets fyrstasjoner.....33

Vedlegg 2: Fredningsvedtak for Makkaur fyrstasjon.34

Vedlegg 3: Tilstandsoversikt Makkaur fyrstasjon.46

Vedlegg 4: Tilstandsanalyse av Makkaur fyrstasjon

1. Fyr	47
3. Bolig	51
4. Uthus	55
Naust	59

GENERELL DEL



Tranøy fyrstasjon på Hamarøy, Nordland. Foto: Kystverket.

Kystverkets fyrstasjoner

Innledning

Fyrstasjonene forteller om en spesiell og svært viktig del av norsk historie. Satsingen på utbyggingen av fyrvesenet er en av de største i den norske stats historie, og utbyggingen av fyrstasjonene har bidratt til å utvikle Norge til den sjøfartsnasjon vi har vært og fremdeles er. Fyrstasjonene er også omfattet av en stor og stadig økende interesse, og ikke minst har de ofte en sterkt identitetsskapende funksjon for lokalbefolkningen. De fleste fyrstasjoner er monumenter i kystlandskapet, og Kystverket er som eier forpliktet til å forvalte disse kulturminnene med respekt for dem som har vært med på å bygge opp den maritime infrastrukturen vi i dag forvalter, og med omtanke for dem som kommer etter oss.

Fredningsprosessen

På bakgrunn av "Nasjonal verneplan for fyrstasjoner", som kom i 1997, fattet Riksantikvaren i tiden frem til 2001 vedtak om fredning etter kulturminneloven av 83 fyrstasjoner. Av disse er i dag 68 helt eller delvis fremdeles i Kystverkets eie (se oversikten i vedlegg 1). I 2001 besluttet Stortinget at de siste 31 bemannede fyrstasjonene skulle avbemannes, og denne prosessen ble avsluttet i 2006. Gjennom tidene er mange fyrstasjoner solgt, men i St.prp. nr. 29 (2006 – 2007) ble den da pågående avhendingsprosessen stoppet, og det ble bestemt at Kystverket skulle eie fyrstasjonene (med unntak for mulig overføring til Direktoratet for naturforvaltning). Samtidig ble det bestemt at Kystverket skulle stå for utleie slik at fyrstasjonene kunne gjøres tilgjengelige for allmennheten. Dette innebærer at "vern gjennom bruk" vil være et viktig prinsipp for etatens forvaltning av fyrstasjonene.

Fredning av bygningene

Bygningene på fyrstasjonen er fredet i henhold til § 15 i kulturminneloven. Dette innebærer at det ikke er tillatt å rive bygningene eller deler av disse, eksteriøret må ikke bygges om, heller ikke interiøret der dette er særskilt nevnt. Planløsningen kan ikke endres, og det kan ikke skiftes ut bygnings-elementer eller materialer. Alt vedlikehold og istandsetting skal utføres med tradisjonelle

materialer og metoder tilpasset bygningenes egenart og opprinnelige bygningstekniske løsninger.

Fredning av området som helhet

Området rundt bygningene er fredet i henhold til § 19 i kulturminneloven. Hensikten er å bevare anleggets virkning i landskapet, og sørge for at anleggets karakter blir bevart. Innenfor det fredete området må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendring som kan forandre områdets karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen. Eldre strukturer som gjerder, rekkverk, jordkjellere, tekniske installasjoner osv skal ikke fjernes eller endres uten at det har vært nødvendig kontakt med vernemyndighetene. Det er viktig å bevare stedets egenart, og dette gir også en sentral premiss for hvordan det kan legges til rette for ny bruk av fyreiendommene.

Hensynet til den tekniske driften av fyrstasjonen

I fredningsvedtakene står det at fredningen ikke skal være til hinder for den tekniske driften av fyrstasjonen. Dette betyr imidlertid ikke at Kystverket uten videre kan fjerne eller gjøre endringer på teknisk utstyr, selv om dette er sikkerhetsmessig begrunnet. Andre formuleringer i de forskjellige fredningsvedtakene gjør også at det kan være nyanser i hva som er tillatt og hva som er søknadspliktig. Generelt er det best å gå ut ifra at alle tiltak er søknadspliktig, spesielt i selve fyret, som er interiørfredet. Det er viktig at regionen har en god dialog med vernemyndighetene i en tidlig fase, ikke minst fordi etaten da kan få veiledning slik at planlagte tiltak kan bli gjennomført på en måte som også best mulig ivaretar hensynet til kulturminnet.

Vernemyndighet

Ansvar for den konkrete oppfølgingen og forvaltningen av fredningsvedtakene for de enkelte fyrstasjoner er delegert fra Riksantikvaren som nasjonal vernemyndighet til fylkeskommunenes regionale kulturminneforvaltning. Det er følgelig fylkeskommunen som skal behandle søknader om dispensasjon ved tiltak som krever slik tillatelse, og det er den aktuelle region i Kystverket som kan sende søknad om dispensasjon.

Kravet om forvaltningsplan

I henhold til kgl. res. av 1. september 2006 skal det utarbeides forvaltningsplan for alle fredede eiendommer i statens eie. I forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer er det bestemt at forvaltningsplanene skal forelegges Riksantikvaren, som skal sikre at innholdet ivaretar formålet med fredningen.

Hensikten med forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen skal både gi kunnskap om viktige generelle prinsipper for forvaltningen av fyrstasjonene som fredede kulturminner, og gi forståelse for det helhetlige miljøet og det særpregede som karakteriserer den enkelte fyreiendommen, og som skal ivaretas i vernesammenheng.

Hensikten er å sørge for et best mulig utgangspunkt for å stille de rette spørsmålene og finne de rette løsningene når det gjelder vedlikehold, bruk og utvikling av den aktuelle fyrstasjonen.

Forvaltningsplanen består av en generell del, som er felles for alle fyrstasjonene, og en spesiell del, som omhandler den enkelte fyrstasjon.

Forvaltningsplanens spesielle del vil inneholde:

- Relevante eiendomsdata
- Presentasjon av fyreiendommen som helhet, de enkelte bygninger, anlegg og tekniske installasjoner, og området.
- Vurdering av utviklingsmuligheter for fyrstasjonen som helhet samt for de enkelte bygninger
- Eventuelle spesielle forhold for den aktuelle fyrstasjon
- Bygnings- og konstruksjonsdokumentasjon (foto og tegninger)
- Tilstandsanalyse, eventuelt med konkrete forslag til tiltak
- Historisk dokumentasjon
- Fredningsvedtaket

Når det gjelder historisk dokumentasjon, vil ikke den kunne være uttømmende i forvaltningsplanen for den enkelte fyrstasjon. Det er derfor viktig at man ved planlegging av konkrete tiltak, som tilbakeføring eller formidling, går aktivt inn for å finne ytterligere informasjon. Her vil Senter for eiendom og kultur og Kystverkmusea kunne bistå regionene og leietakerne.

Senter for eiendom og kultur har ansvaret for koordineringen av etatens arbeid med forvaltningsplaner. Utarbeidelsen av de konkrete forvaltningsplanene for de enkelte fyrstasjonene gjøres i nært samarbeid mellom regionene og Senter for eiendom og kultur.

Ny bruk – på fyrenes premisser

Ny bruk gjør det ofte ønskelig og noen ganger nødvendig med endringer av bygninger og tilrettelegging på området. Det er viktig å bruke tid på å vurdere hvordan slike tiltak kan gjøres så skånsomt som mulig, og uten at fyreiendommens egenart blir skadelidende. En liten endring ett sted kan virke harmløs, og det samme kan en annen et annet sted, og en tredje... men summen av disse delene kan bli en dårlig helhet som gir en lite harmonisk utvikling av stedet. Forvaltningsplanen skal bidra til at det blir lettere å ha helheten for øye når mulige endringer vurderes. I gjennomgangen av fyreiendommen som helhet og de enkelte bygninger blir det konkretisert forhold som det vil være viktig å ta hensyn til ved planlegging av større

vedlikeholdsarbeider og endringer, og det indikeres mulige bruksområder og utviklingspotensiale som Kystverket mener vil ivareta stedets egenart. Enkelte steder er det naturlig å gi klare føringer om hvor det vil være aktuelt å vurdere tilbakeføring, og eventuelt til hvilken epoke.



Fra Store Torungen. Foto: Kystverket.

Det lar seg oftest gjøre å finne gode løsninger som forener vern med ny bruk, selv om løsningene kan bli annerledes enn det man først så for seg. Å finne slike løsninger krever grundighet, vilje og kompetanse i både planlegging og gjennomføring av arbeidene. Felles samtaler mellom Kystverket som eier, leietaker som bruker, kommunen som forvalter av plan- og bygningsloven og fylkeskommunen som forvalter av fredningsvedtaket, vil ofte være vel anvendt tid – og ikke minst hvis diskusjonene kan finne sted nettopp på fyrstasjonen. Stedet er i høyeste grad part i saken, og kan ofte gi føringer gjennom sin tilstedeværelse!

Vern gjennom bruk

– viktigheten av gode leietakere

Kystverket er avhengig av et samarbeid med leietakere som er interessert i å bidra til å ta vare på den viktige kulturarven som fyrstasjonene representerer. Staten vil i liten grad selv kunne benytte den bygningsmassen som er på fyrstasjonene utover de bygningene som er direkte knyttet til den tekniske driften av navigasjonsinstallasjonen, slik som maskinhus og fyrtårn. Vern gjennom bruk forutsetter et aktørsamarbeid, der gjerne også lokale og regionale myndigheter er engasjert, enten som leietakere, eller som aktive premissleverandører og bidragsytere i utviklingen av stedet.

Kystverket benytter en standard leieavtale ved utleie av fyrstasjoner, også for de som ikke er fredet. Avtalen har følgende generelle formål og forutsetninger:

- Uavhengig av om eiendommen er helt eller delvis fredet, skal eiendommen bevares og sikres som kulturminne, og eiendommens egenart skal bevares.

- Leietaker skal ivareta og videreutvikle allmennhetens adgang til fyreiendommen. Leietakers aktivitet på stedet må tilpasses allmennhetens interesser slik at den ikke kommer i konflikt med disse interessene.
- Leietaker forplikter seg til å holde utleier løpende orientert om planene for utviklingen og bruken av leieobjektet.
- Utleier vil bidra med rådgivning ved videre vedlikehold og istandssetting av leieobjektet. Utleier vil løpende vurdere mulighetene for å bidra til vedlikehold og/eller oppgradering av leieobjektet ut fra de til enhver tid gitte budsjetttrammer.
- Leietaker må ikke bruke, eller tillate at andre bruker, leieobjektet til bolig.
- Leietaker forplikter seg til å legge særlig vekt på miljøvern i forhold til bruk og vedlikehold av leieobjektet.

I tillegg skal det formuleres egne punkter som uttrykker formål og forutsetninger for leieforholdet ved den enkelte fyrstasjon. En slik formålsparagraf i en leieavtale understreker nødvendigheten av et nært samarbeid og tett kommunikasjon mellom Kystverket og leietakerne – dette er ikke et vanlig leieforhold, men gjelder samarbeid om et kulturminne!

Avtalen omtaler også samarbeidet om vedlikeholdsarbeidet på fyrstasjonen. Det er Kystverket som i siste instans er ansvarlig for å sette opp arbeidsprogram for det enkelte år og gi nødvendige føringer for hva som skal gjøres og på hvilken måte. Bortsett fra ved kritiske hendelser, slik som ved stormskader, skal ikke leietaker utføre noen tiltak på eiendommen uten at dette er godkjent av eier. Det er også eier som er ansvarlig for at alle nødvendige tillatelser er innhentet fra vernemyndighetene.



Kjeungskjær fyrstasjon, Sør-Trøndelag. Foto: Kystverket.

Forholdet mellom fredningsvedtaket og forvaltningsplanen

Fredningsvedtaket er styrende for forvaltningen av fyreiendommen, og er rettslig bindende. Forvaltningsplanen er ikke rettslig bindende, men uttrykker Kystverkets vurdering av hva som vil

være en naturlig presisering og konkretisering av fredningsvedtaket, og etatens oppfatning av hvordan den fredede eiendommen bør utvikles. Konkrete tiltak kan ikke gjennomføres uten at vernemyndighetene har fattet vedtak om at de kan iverksettes. Det er Kystverket i den enkelte region som søker vernemyndighetene i det aktuelle fylke om tillatelse til tiltak.



Formidling med nytt elementsystem i betong. Foto: Kystverket.

Formidling

Fyrstasjonene er nasjonale kulturminner som skal dokumentere en viktig del av vår maritime kulturarv og Kystverkets historiske innsats for å trygge ferdsele til sjøs. Samtidig er det et mål med fredningen at kunnskap om disse kulturminnene og deres historiske kontekst skal kunne formidles til allmennheten. Det er derfor viktig at all ny bruk bidrar til kunnskapsformidling og opplevelse av historien. Kystverket vil i samarbeid med Kystverkmusea (ved Lindesnes fyrmuseum) lage retningslinjer for utarbeidelse av formidlingsplaner for de enkelte fyrstasjonene, i et samspill mellom etaten, etatsmuseene og leietakerne. Det er videre utarbeidet en skiltmal for de fredede fyrstasjonene, for å gi etatens formidling av egen kulturhistorie et helhetlig, nasjonalt preg. Denne skiltmalen vil være styrende for hvordan utendørs informasjon og skilting utformes på de fredede fyrstasjonene. All utendørs informasjon skal godkjennes av Kystverket på forhånd.

Generelle retningslinjer for tiltak på fyrstasjonene

På alle de fredete bygningene skal eksteriøret bevares mest mulig uendret. Enkelte bygninger er svært autentiske, mens andre er sterkt endret og modernisert. Ulike typer tiltak, som tilbakeføring og utskifting av bygningsdeler, vil derfor bli vurdert ulikt fra bygning til bygning.

Interiørene har for de aller fleste av fyrstasjonene ikke et like sterkt formelt vern som eksteriøret – unntaket er selve fyrtårnene, som er interiørfredet. For de øvrige bygningene er planløsning og konstruksjoner normalt omfattet av de enkelte fredningsvedtakene. Imidlertid bør en ved interiørmessige oppgraderinger og endringer legge vekt på å bevare størst mulig autentisitet med tanke på den historie fyrstasjonen skal formidle. Denne intensjonen må samtidig avveies i forhold til behovet for nødvendig bruksmessig oppgradering.

Krav til dokumentasjon av endringer og større vedlikeholdsarbeider

Alle endringer og større vedlikeholdsarbeider på en fredet bygning eller et fredet område skal dokumenteres. En søknad om tillatelse inneholder et minimum av beskrivelse av tiltaket, men dette er ikke tilstrekkelig dokumentasjon. Det vil bli gitt nærmere retningslinjer for hvordan nødvendig dokumentasjon skal utføres og arkiveres.

Krav til håndverkere

Generelt må håndverkere som arbeider på fredete bygninger, ha nødvendig kunnskap og erfaring fra antikvarisk arbeid. Det er viktig å ha den rette holdningen til dette arbeidet, beherske aktuelle teknikker, og å ha faglig grunnlag for å kunne ta riktige valg når det gjelder materialer og metode.

I noen tilfeller vil det være nødvendig med spesialkompetanse for at resultatet skal bli tilfredsstillende. Dette kan være ved restaurering av vinduer, dokumentasjonsarbeid, blanding av maling etter historisk resept, konserveringsarbeider mm. Når vernemyndigheten gir tillatelse til endringer, kan det settes vilkår om at utførende håndverkere har antikvarfaglig kompetanse.



Geitungen fyrstasjon, Rogaland. Foto: Kystverket.

Vedlikeholdshåndbok

Det er behov for å sammenfatte retningslinjer for vedlikehold av fyrstasjonene, både de fredede og de ikke fredede, i en egen vedlikeholdshåndbok, og Kystverket er nå i ferd med å utarbeide en slik veileder. Denne prosessen vil også innebære nær kontakt med ulike vernemyndigheter, for å finne frem til løsninger som i størst mulig grad kan være felles for etatens fredede bygninger. I og med at søknad om dispensasjon avgjøres av den enkelte fylkeskommune, kan tolkning av og praksis i oppfølging av fredningsvedtakene variere noe fra fylke til fylke. En vedlikeholdshåndbok bør kunne bidra til å harmonisere praksis ut fra et nasjonalt perspektiv, selv om den naturligvis ikke vil kunne erstatte kravene til saksbehandling i den enkelte sak.

Noen generelle punkter om antikvarisk bygningsvern

Grunnholdninger til vern

Kulturminner er en viktig del av vår samlede kulturarv. Bygningene dokumenterer tidligere tiders samfunnsforhold, levekår, liv og gjøremål,

byggeskikk og håndverksteknikker.

Gamle bygninger er ikke-fornybare ressurser, og de er primærkilder til kunnskap om fortida. Alle andre nedtegnelser, fotografier og registreringer innebærer grader av fortolkning. Bygningene er derfor en unik kilde til kunnskap og et umistelig grunnlag for framtidig forskning, enten det gjelder levekår, byggeteknikk, dekordetaljer eller lignende. Ved framtidig bruk og modernisering er det viktig at vi i minst mulig grad reduserer bygningenes verdi som historisk kilde. Som hovedregel skal man være svært varsom med å fjerne elementer i en fredet bygning – alle de historiske epokene som har nedfelt seg i det fysiske bygningsmiljøet, forteller en historie om bygningens og stedets utvikling. I noen tilfeller kan man imidlertid bli nødt til å prioritere mellom ulike faser. Unntaksvis kan det også vært aktuelt å tilbakeføre en bygning til en dokumentert tidligere tilstand.

Råd for vedlikehold og istandsetting - grunnprinsipper innen bygningsvernet

De viktigste grunnprinsippene er:

- Mest mulig av alle deler av bygningen skal bevares. Derfor må inngrepene ved vedlikehold og utbedring være så små som mulig.
- Det er bedre å vedlikeholde framfor å reparere, og det er bedre å reparere framfor å skifte ut.
- Det må brukes tradisjonelle materialer og metoder, både ved vedlikehold og eventuell utskifting.
- Skjulte deler av bygningen (konstruksjoner) er like viktige å ta vare på som synlige (overflater).
- Hvis man må endre, er det bedre å føye noe til enn å fjerne originale eller gamle deler. Det beste bygningshistoriske "arkivet" er bygningen selv.
- Gamle ombygginger og endringer av en bygning er ofte viktige å bevare. De kan fortelle om bygningens livshistorie gjennom skiftende stilretninger og bruk.
- Når noe fjernes eller endres, skal aktuell dokumentasjon bli nedtegnet og arkivert. I spesielle tilfeller sikres dokumentasjonen ved lagring av den fjernete bygningsdelen (nærmere retningslinjer vil bli utarbeidet for dette).
- Endringer skal om mulig være reversible. Når behovene endrer seg, kan de nye elementene fjernes og bygningen kan framstå slik den var før endringen.

Vedlikehold – definisjon og faglige prinsipper

Hovedregelen er at løpende vedlikehold utføres uten at vernemyndighetene trekkes inn, mens man må søke tillatelse for endringer. Grensen mellom vedlikehold og endring kan være vanskelig å definere, og ulike aktører kan ha ulik oppfatning av begrepene. Kulturminnevernets definisjon av vedlikehold er snever, i den hensikt å ivareta kulturhistoriske verdier.

Mange eiere har i beste mening utført "vedlikeholdsarbeid" på en slik måte at vernemyndighetene vurderer dette som endring/inngrep, som i verste fall er skadelig for kulturminnet. Dette kan for eksempel være bruk av for tett maling, som med-fører avskalling og råteskader, eller utskifting av opprinnelige bygningsdeler som burde blitt istandsatt av en kyndig restaureringshåndverker. Vedlikeholdet av en fredet bygning er underlagt kulturminneforvaltningens overvåkning. Det kan oppstå usikkerhet om hva man kan utføre uten å spørre, og når man må søke om tillatelse.

Hovedprinsippet for vedlikehold av gamle bygninger er å bevare mest mulig av de gamle bygningsdelene og å hindre skader. Dette gjelder både synlige og skjulte konstruksjoner og elementer. Vedlikeholdet skal om mulig skje på samme måte som da huset ble bygget, med samme teknikk, utførelse og materialbruk. I praksis vil dette noen ganger bety merarbeid, andre ganger krever det bare omtanke og kompetanse.



Homlungen fyrstasjon, Østfold. Foto: Kystverket.

Ved å bevare de gamle bygningsdelene og overflatene beholder bygningen sin autenticitet, og dermed sin vitenskapelige kildeverdi og opplevelsesverdi. En kopi kan aldri fullt ut erstatte de opprinnelige bygningsdelene. Selv om kopien er nøyaktig likt utført, er minst to dimensjoner gått tapt:

1. Aldersverdien: Spor av "tidens tann" er borte. Vi kan ikke lenger berøre de samme materialene som våre forgjengere.

2. Sannhetsgehalten: Hvordan kan våre etterkommere vite at kopien er nøyaktig utført?

Kan de stole på at historien og byggeteknikken som formidles, er identisk med den opprinnelige?

Større vedlikeholdsarbeider og endringer

Det må søkes om tillatelse for større vedlikeholdsarbeider, større reparasjoner og endringer i en fredet bygning. Som oftest blir det gitt tillatelse når endringene er små og tiltaket er nødvendig for fortsatt bruk. Kulturminneforvaltningens oppgave er å passe på at det ikke blir gjort så mange endringer i årenes løp at det til slutt er lite igjen av det opprinnelige huset.

Eksempler på større vedlikeholds-/istandssettingsarbeider som krever tillatelse:

- endring av utvendig malingtype/farge, fjerning av eldre malinglag, overmaling av dekor og lignende
- vedlikehold av utvendig kledning som innebærer et betydelig omfang utskifting av råteskadet virke
- restaurering av vinduer der det er råteskader som innebærer betydelig innspunsing av nytt virke og forbedring/endring av tekniske løsninger

Eksempler på andre endringer som krever tillatelse:

- utskifting av bygningselementer, som utvendig panel, vinduer og ytterdører
- tildekking eller fjerning av eksisterende utvendige overflater
- oppsetting eller riving av innvendige lettvegger
- installering av våtrom eller kjøkken
- etablering av infrastruktur, rørføringer, ventiler etc.
- fasadeendringer
- oppføring av tilbygg
- tilbakeføring til tidligere dokumenterbar tilstand

Et overordnet prinsipp er at alle endringer om mulig skal gjøres reversible, slik at de i framtida kan la seg tilbakeføre. Endringer og tilføyelser skal kunne fjernes uten at bygningen blir forringet. I praksis kan dette eksempelvis innebære at nye skillevegger festes slik at de lett kan fjernes uten å sette merkbare spor.

Tilbakeføring

Når vernemyndighetene skal vurdere forslag til endringer, vil de ta hensyn til hvilken periode – eventuelt flere perioder – i bygningens historie som fredningen søker å bevare. Hvis det er foretatt endringer i nyere tid, kan det i noen få tilfeller være aktuelt å tilbakeføre bygningen til et tidligere eller opprinnelig utseende. Dette kan gjelde et helt eksteriør, deler av bygningen, enkelte rom eller mindre bygningsdeler og detaljer. Følgende premisser og forutsetninger bør ligge til grunn for at en tilbakeføring skal kunne vurderes:

- Det foreligger sikker, god og tilstrekkelig dokumentasjon (tegninger, fotografier eller lignende) av den opprinnelige situasjonen.
- Tilbakeføring basert på gjetting kan normalt ikke godtas.
- De nyere tilføyelsene som fjernes eller tildekkes, har relativt lav/underordnet verdi.
- Kulturminnet er ikke for sterkt endret. Hus som har fått ny takform, hovedvolum eller lignende bør bevares slik de er. Tilbakeføring av vindustyper og kledning på en bygning med intakt hovedform, kan derimot være aktuelt.

MAKKAUR

FYRSTASJON

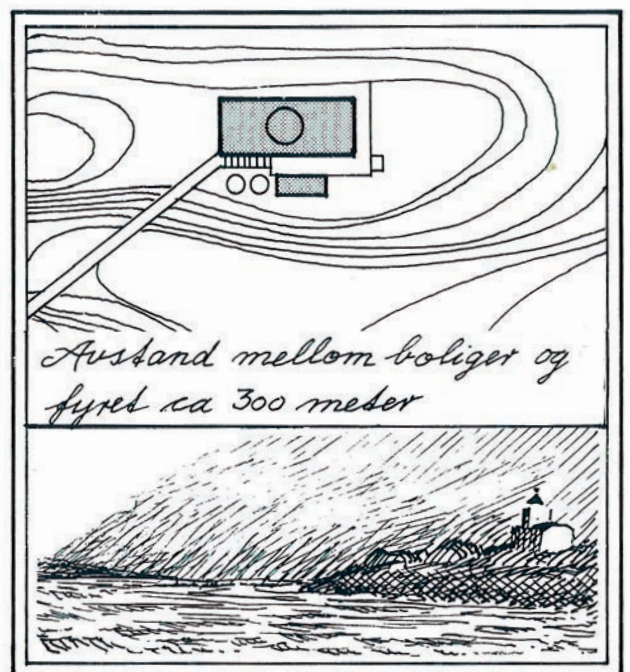
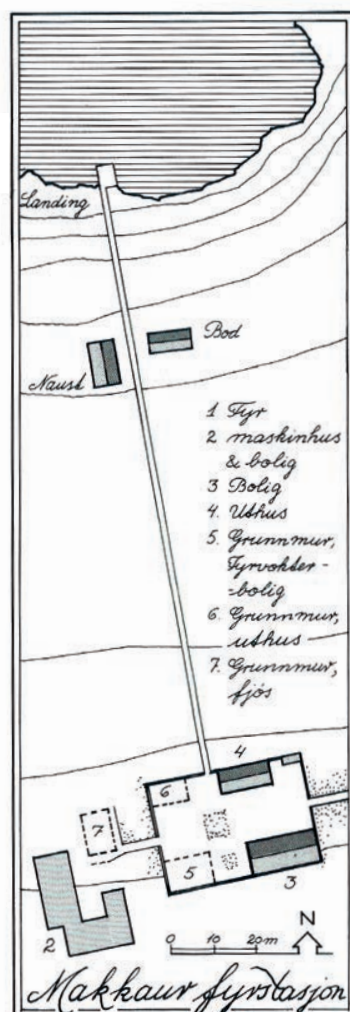
SPESEIELL DEL



Fyret / fasadehjørne nordvest



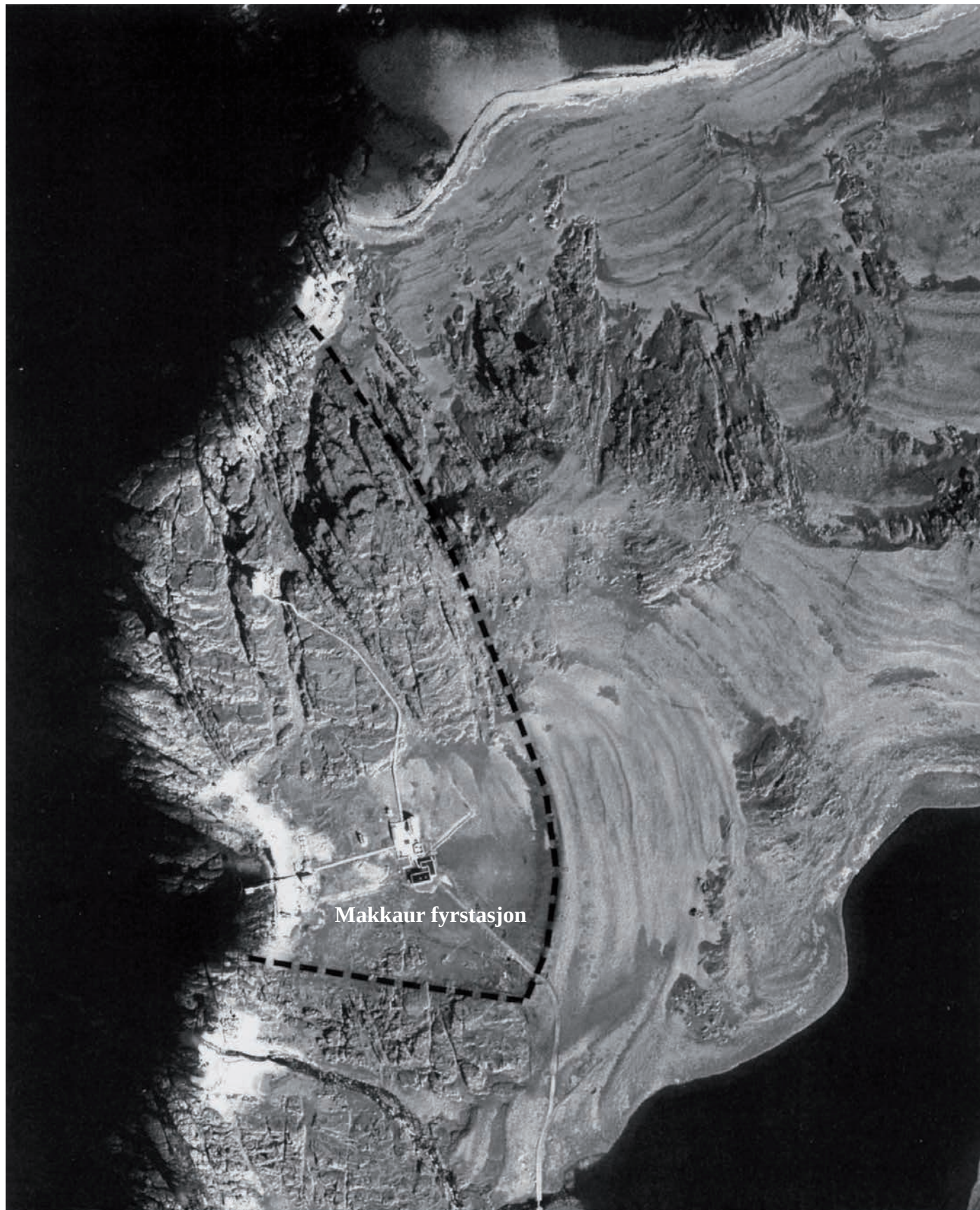
Kart



Situasjonskart

Hentet fra fredningsvedtaket.
Tegning: Sven Poulsson.

Kart over fredningsområdet ved Makkaur fyrstasjon:



MAKKAUR FYRSTASJON (STATEN V/KYSTVERKET)
GNR. 12, BNR. 1, 14, BATSFJORD KOMMUNE

— — — — — AVGRENSNING AV FREDNINGSOMR.

10. FEBRUAR 1998, RIKSANTIKVAREN
©FJELLANGER WIDERØE



Målestokk 1: 5000



Faktaopplysninger om Makkaur fyrstasjon

Eiendomsinformasjon			
Opprettet		1928	
Fylke	Finnmark	Region	Kystverket Troms og Finnmark
Kommune		Båtsfjord	
Fyrlistennummer		966500	
Dato for fredningsvedtak		29. oktober 1998	
Andre vernebestemmelser		Ingen andre vernebestemmelser. Grenser til naturvernområde: Makkaurhalvøya naturreservat, Båtsfjord kommune, Finnmark. FOR-1983-01-28-118.	
Eiendom (kommunenr., gårdsnr., bruksnr.)		Hele (gnr/brnr) 12/14, del av 12/1.	
Nummer i Askeladden	87412	Grunneier	Staten v/Kystverket

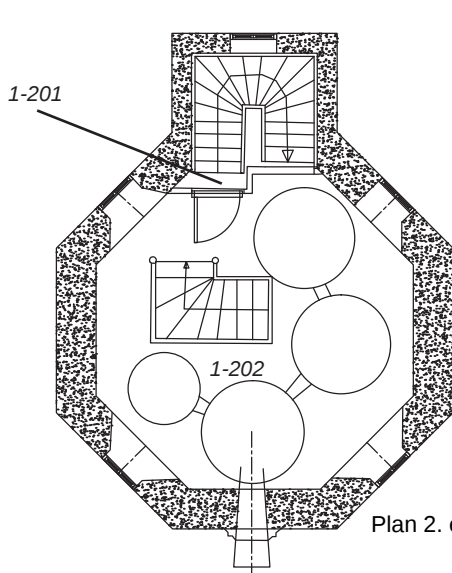
Oversikt over registrerte bygninger og konstruksjoner

Byggnr. i fredn. vedtaket	Bygnings-type	Bygg-status	GAB-nr.	Nummer i Askeladden	Verneklasse / §	Omfanget av fredningen
1	Fyr	Intakt	193049052	87412-1	Klasse 1, kulturminneloven § 15	Fredningen gjelder bygningens eksteriør og interiør.
3	Bolig	Intakt	193049060	87412-2	Klasse 1, kml § 15	Fredningen gjelder bygningens eksteriør, samt interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/ romfordeling.
4	Uthus	Intakt	193049079	87412-3	Klasse 1, kml § 15	Samme som i feltet over
	Naust	Intakt	193049087	87412-4	Klasse 1, kml § 15	Samme som i feltet over
	Bolig og maskinhus	Intakt			Klasse 1, kml § 19	Fredet som del av området
	Bod	Intakt			Klasse 1, kml § 19	Fredet som del av området
	Det fredete området				Klasse 1, kml § 19	Fredningsvedtaket omfatter videre et område rundt fyrstasjonen i henhold til lov om kulturminner § 19. Fredningsområdet omfatter hele eiendommen på gnr. 12 bnr.14. (Lille Molvik/Staten) og en del av eiendommen på gnr. 12 bnr. 1. Fredningsgrensen starter i sørøstre hjørne av eiendommen på gnr. 12 bnr. 14 og fortsetter i skaret sør for fyrbygningen mot nord/øst og ut til havet. Fredningsområdet og de fredete bygningene er avmerket på vedlagte flyfoto datert 10. februar 1998, se forrige side. (NB: Grunneier er Staten v/ Kystverket.)

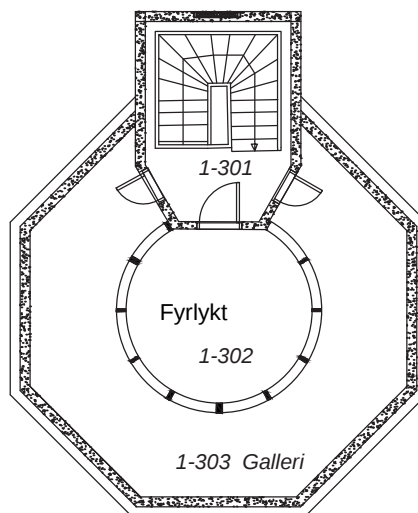
Litt om fyrstasjonens historikk	Makkaur fyrstasjon ligger helt ytterst i Båtsfjorden. Fyrstasjonen ble opprettet i 1928, og er et ledfy. Fyrbygningen har en dominerende plassering på toppen av en knaus i et opprevet fjellandskap. Bygningen er en av landets mest særpregede, og har klare likehetstrekk med betongbebyggelsen på Geitungen fyrstasjon i Rogaland og Sletringen fyrstasjon i Sør-Trøndelag. Makkaur fyrstasjon ble som de fleste fyrstasjonene på Finnmarkskysten, okkupert av tyske militære under 2. verdenskrig. Fyrbygningen og fyrvokterboligen ble delvis ødelagt. Tårnet på fyrbygningen ble sprengt i stykker, og ble støpt på nytt i 1946. Så sent som på 1980-tallet ble fyrvokterboligen og et av uthusene revet. En tørrmurt vei går mellom fyrbygningen og bolighusene som ligger ca. 300 m fra hverandre. En støpt vei fører ned til naust og landing.
Vernestatus	Fyrstasjonen er fredet i hht kml § 15 (bygninger) og § 19 (området). Ingen andre vern.
Fra Riksantikvarens frednings-begrunnelse	Fyrbygningen har høy arkitektonisk verdi som eksempel på betongbyggeri med sterke trekk fra industriarkitektur. Fyrstasjonen har miljøbetydning sett i sammenheng med det nedlagte fiskeværer Gamle Makkaur, og rester etter et tysk kystfort 1 km unna. Fyrbygningen i betong med sin særpregede form fungerer som et viktig landemerke og identitetsskapende element. I sosial- og næringshistorisk sammenheng er Makkaur fyrstasjon et representativt eksempel på en tidligere familiestasjon. Kulturminner som tufter hvor det tidligere har vært fjøs, gir et bilde av livet på fyrstasjonen utover selve fyrdriften. Det er spesielt fyrstasjonens særpregede betongarkitektur, som representerer noe helt nytt innen fyrarkitekturen, som Riksantikvaren legger vekt på når det gjelder fyrstasjonens verneverdi.
Fyrstasjonens egenart, sårbarhet og tålegrense	Makkaur fyrstasjon er et ledfy. Fyrbygningen ligger for seg selv på en høyde nordøst for de andre bygningene på fyrstasjonen. Utført i betong, med buet, asfalttekket tak. Av de eldre bygningene på fyrstasjonen er det boligen, uthuset og naustet som står tilbake. Et nyere kombinert bolig- og maskinhus er kommet til, med flatt tak og H-vinduer (ikke fredet).
Kystverkets føringer for ny bruk og videre utvikling	Fyrstasjonen ligger uten veiforbindelse, så med krevende sjø- og værforhold er stasjonen svært vanskelig tilgjengelig.

Bygningspresentasjoner: 1. Fyret

Bygningens navn	Fyr	
Nummer i Askeladden	87412-1	
GAB nr.	193049052	
Nr. i Norges fyr (kroki)	1	
Byggeår	1928 / rep. 1946.	
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet	
Opprinnelig funksjon	Fyrtårn	
Fredningsomfang	Eksteriør og interiør	
Navigasjonsinstallasjon	Original linse demontert og LED 350 5 lag installert i 2005.	
Bygningsbeskrivelse	Fyrbygningen består av fyrtårn og maskinhus som er sammenbygget. Hele huset er bygget i betong. Maskinhuset er bygget med buet betongtak og markert gesims. Betongveggene er hvitpussede. Taket er tekket med tjærepapp. Fyrlyktheuset er plassert på et tårn midt på bygningen. Lyktheuset er bygget i støpejern og malt rødt. Av interiørdetaljer kan nevnes svarte og hvite gulvfliser. I maskinhallen er trykktanker til diafon, tåkeanlegg og aggregater intakt.	
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Fjell 2. Fundament: Betong på fjell 3. Grunnmur: Støpt betong 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Støpt betong 7. Ytterdører: 2-fløyet speildører i mahogny. 8. Vinduer: Støpejernsvinduer med 6/12 glass. 9. Tak: Støpt buet betongtak. 10. Taktekking: Tjærepapp 11. Takrenner og nedløp: Støpte renner / støpejern nedløp 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Bindingsverk med trepanel / betong 16. Etasjeskiller: Støpt betong 17. Innvendige trapper: Lukket, malt tretrapp. 18. Piper og ildsteder: 1 murt og pusset teglsteinspipe. 19. Luker og ventilasjon: Lyrer over taket. 20. Galleri og balkong: Støpt betonggalleri / snøskjerm 21: Diverse	
Endringshistorikk	Under 2. verdenskrig ble fyret skadet og fyrlykta ble gjenoppbygget i 1946. Da kom også noen litt annerledes støpejernsvinduer i trappetårnet/fyrtårnet en de opprinnelige. I 2005 ble det gamle 3. ordens blinkapparatet fjernet og erstattet med LED-teknologi. Linsen er ivaretatt av Kystverket Troms og Finnmark.	
Retningslinjer for videre utvikling	Det er verken ønskelig eller nødvendig me bygningsmessige endringer. Bygningen er interiørfredet. Det skal normalt ikke være adgang til selve navigasjonsinstallasjonen for andre enn Kystverkets personell. Eventuell tilgang for besøkende skal være regulert i en egen instruks, og skal bare skje i følge med ansvarlig person.	
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper. Endring av eksisterende eller montering av ny fast innredning / installasjon er søknadspliktig. Dette gjelder også i forbindelse med Kystverkets egen virksomhet.	

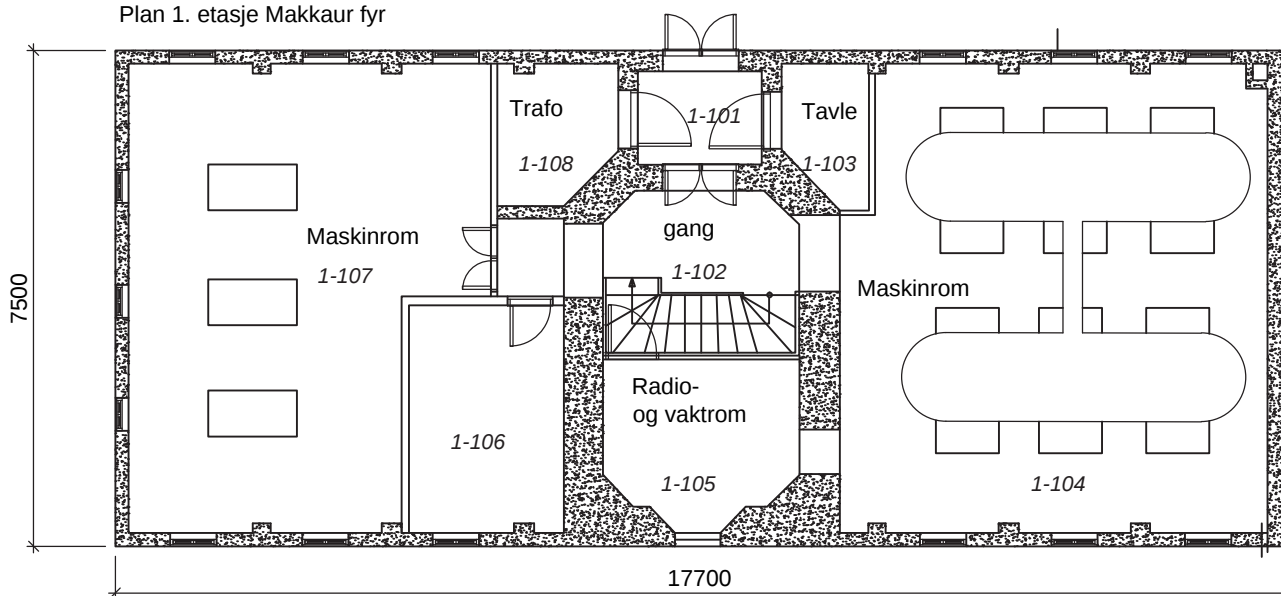


Plan 2. etasje Makkaur fyr



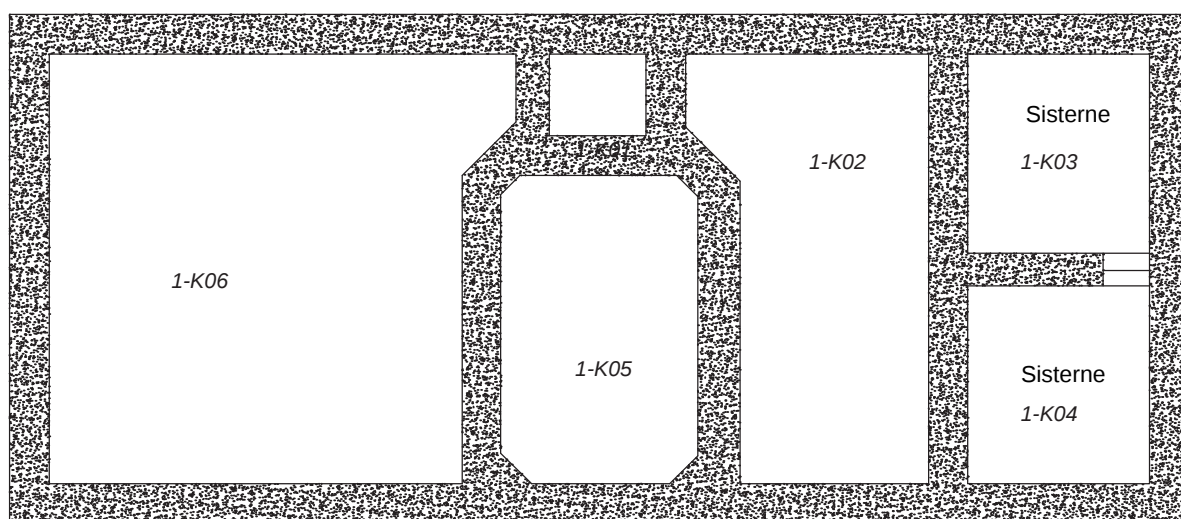
Plan 3. etasje Makkaur fyr

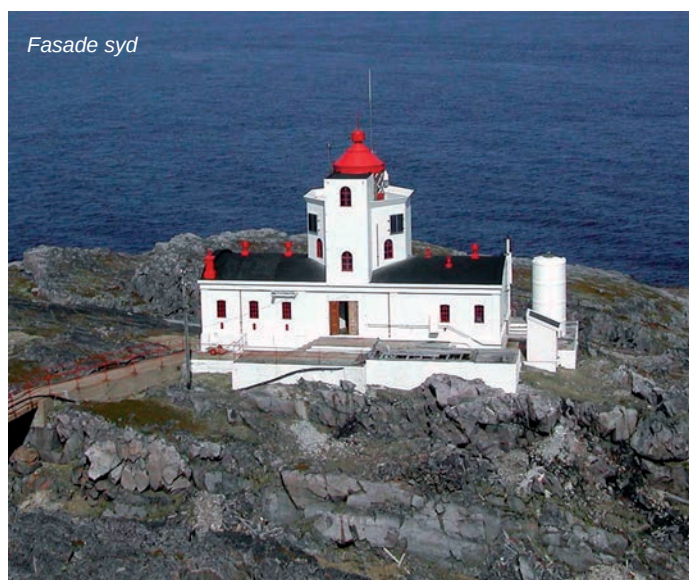
Plan 1. etasje Makkaur fyr



Plan kjeller Makkaur fyr

Tegninger er basert på eldre arbeidstegninger.





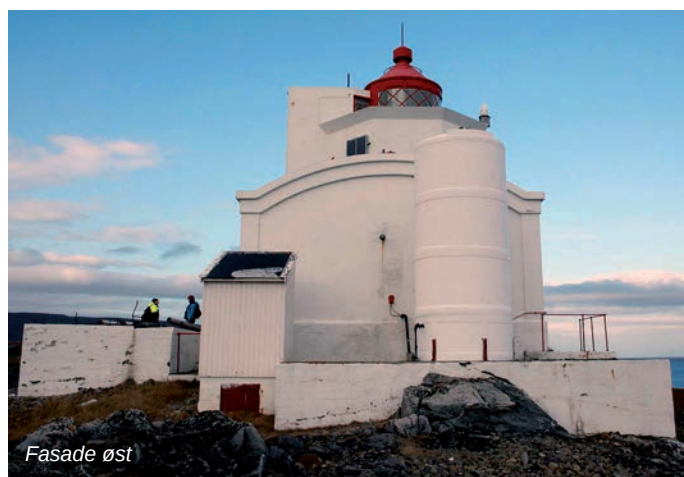
Fasade syd



Fasade nord



Hjørne mot sydvest



Fasade øst



Hjørne mot nordøst



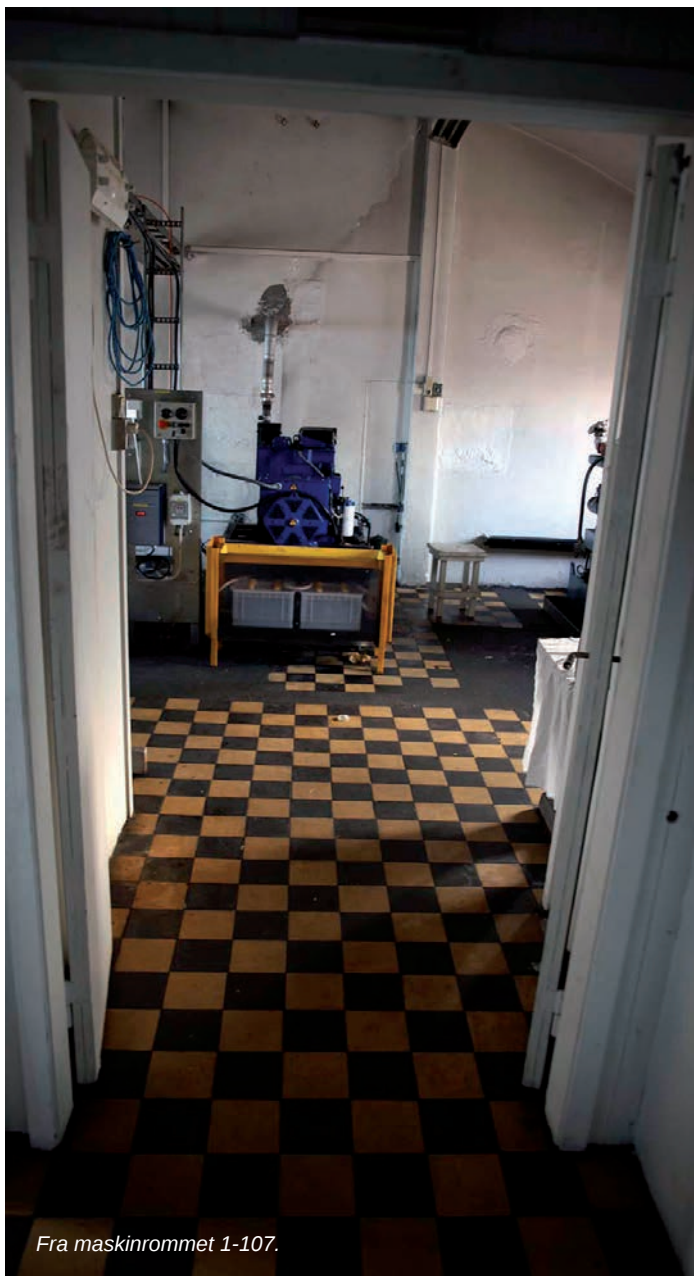
Fasade vest



Hjørne mot nordvest



Fyrlykta



Fra maskinrommet 1-107.



Trapp til fyrlykt





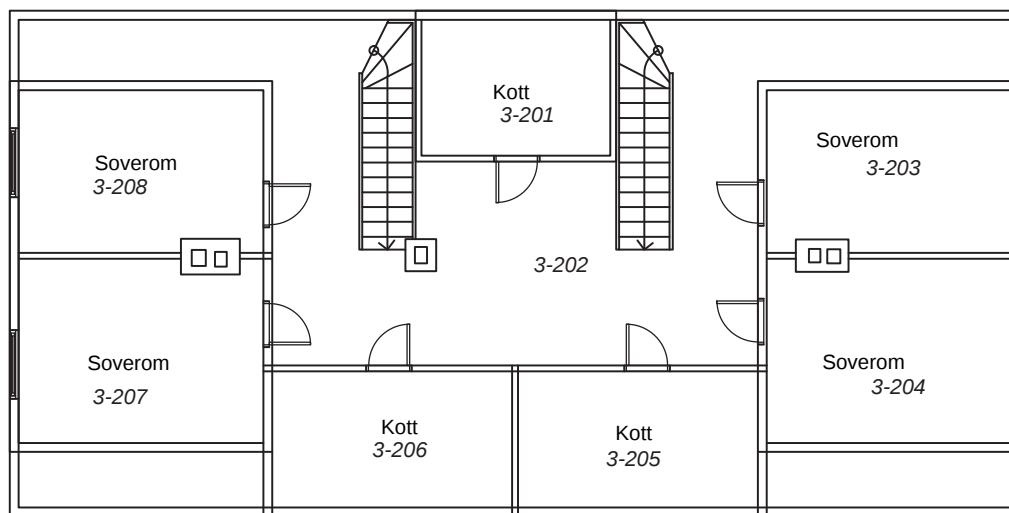
Hovedinngangsdør sett fra innside.

Under: Dørdetaljer



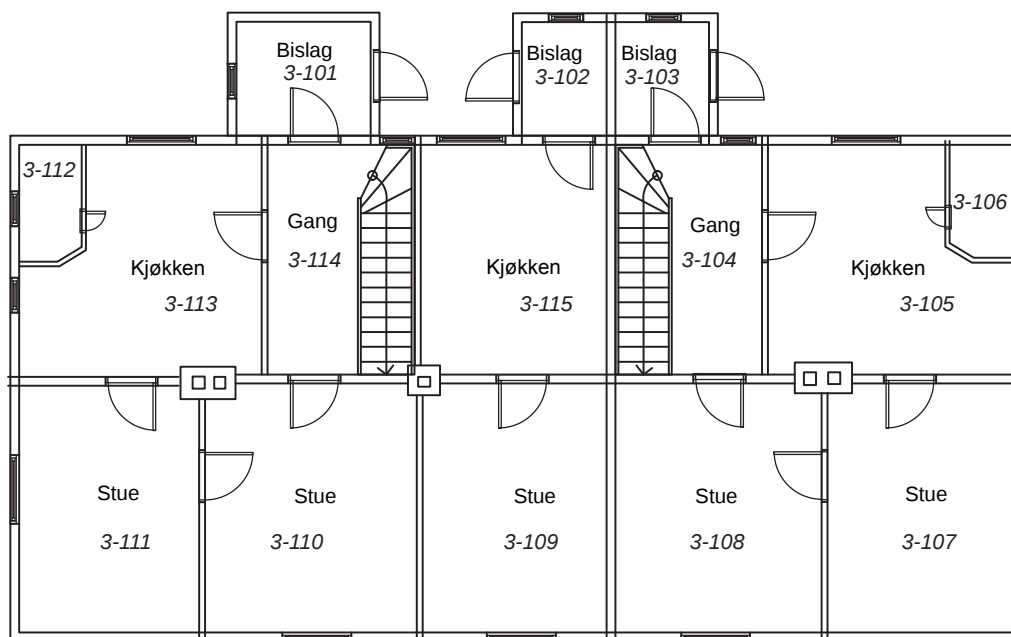
3. Bolig

Bygningens navn	Bolig	
Nummer i Askeladden	87412-2	
GAB nr.	193049060	
Nr. i Norges fyr	3	
Byggeår	Ukjent	
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet	
Opprinnelig funksjon	Bolig	
Fredningsomfang	Fredningen gjelder bygningens eksteriør, samt interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/ romfordeling.	
Bygningsbeskrivelse	Boligen har bindingsverkskonstruksjon og saltak. Huset har tilbygg med pulttak som fungerer som inngangsparti. Alle veggene er kledd med eternittplater, og taket er dekket med rutehelleskifer. Vinduene er i hovedsak krysspostvinduer med sprosser. Vindusrammene er malt hvite. Da fyrstasjonen ble tørnstasjon i 1959, ble dobbeltboligen ombygd og innredet med felles stue, kjøkken og bad, foruten soverom til betjeningen. Huset er lite endret i 2. etasje.	
Konstruksjon og materialbru	1. Byggegrunn/drenering: Stein / komprimerte masser 2. Fundament: Betong 3. Grunnmur: Støpt betong 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Støpt betong 6. Yttervegger: Bindingsverk med trekledning og eternittplater 7. Ytterdører: Labankdører, hvitmalte. 8. Vinduer: 4-fags krysspostvinduer med sprosser og varevinduer 9. Tak: Saltak, sperrebind. 10. Taktekking: rutehelleskifer. 11. Takrenner og nedløp: Røde støpejernsrenner og nedløpr. 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: 2 støpejerns takluker mot nord. 14. Halvtak og skråtak: Lite skråtak over inngangsparti / bislag mot nord. 15. Innervegger: Bindingsverk med trekledning / plater. 16. Etasjeskiller: Bjelkelag med golvbord. 17. Innvendige trapper: Lukket tretrapp, malt. 18. Piper og ildsteder: 3 musrte og pussete teglsteinspiper. 19. Luker og ventilasjon: Flere ventilhetter i ytterveggene. 20. Galleri og balkong: Ingen	
Endringshistorikk	Noe endringer i forbindelse med overgang til tørnstasjon mht planløsning i 1. etasje. Mye er allikevel autentisk.	
Retningslinjer for videre utvikling	Boligen egner seg bra for ny bruk.	
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.	

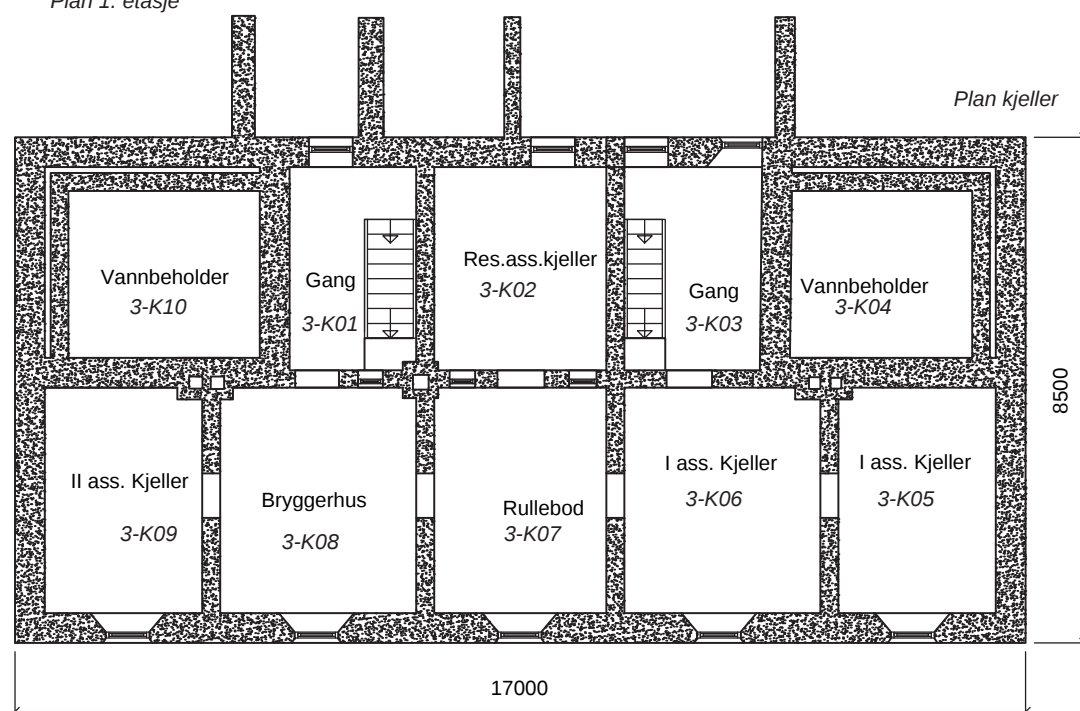


Plan over 2. etasje

Tegninger basert på eldre arbeidstegninger

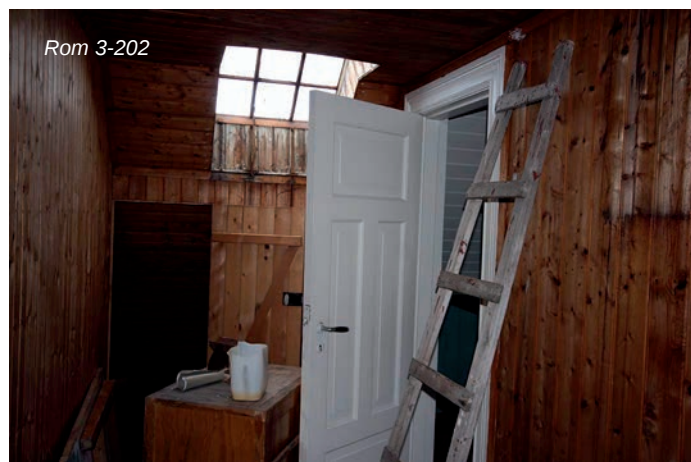
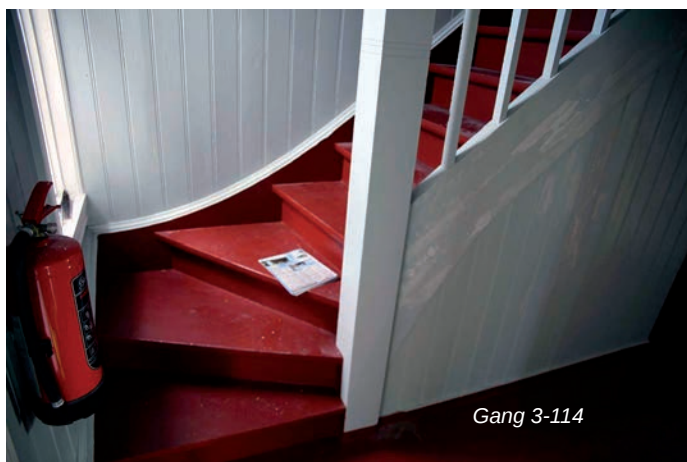
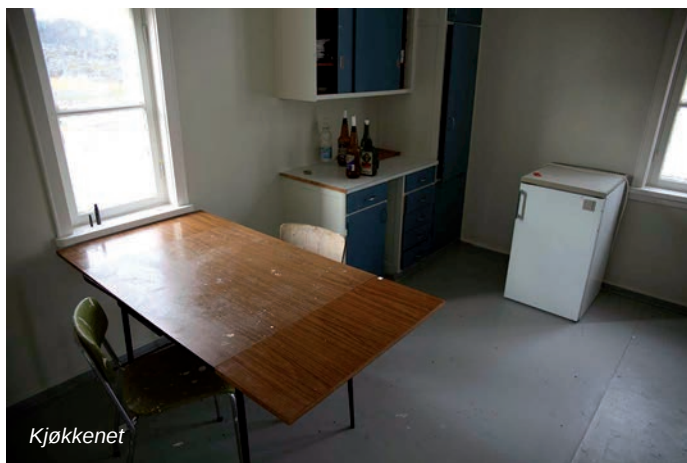


Plan 1. etasje



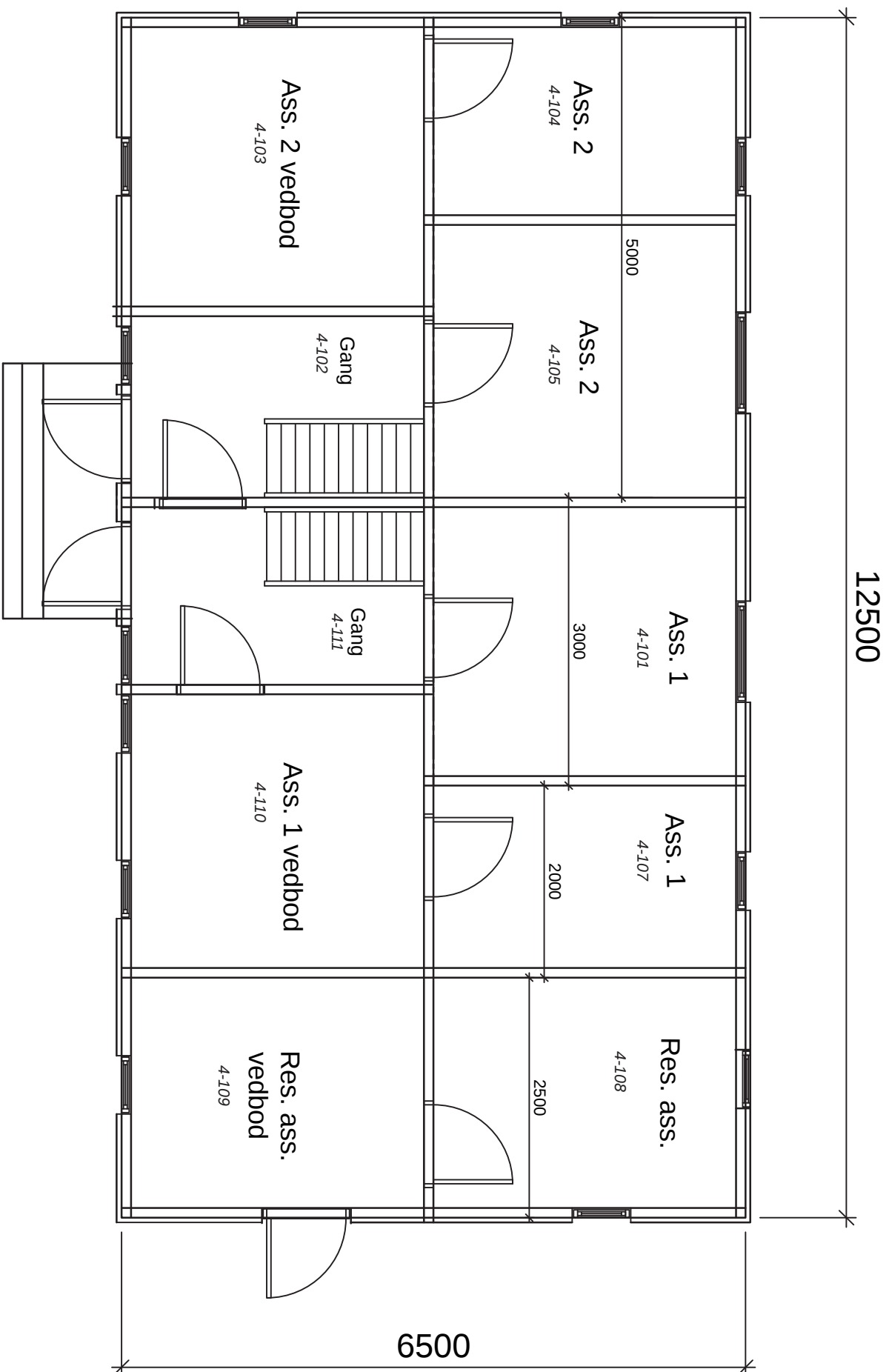
Plan kjeller



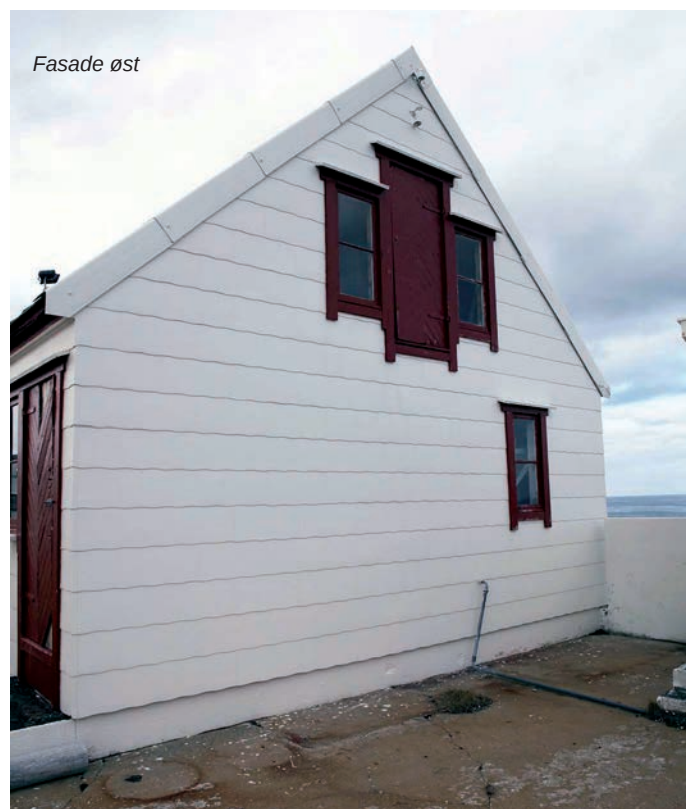


4. Uthus

Bygningens navn	Uthus	
Nummer i Askeladden	87412-3	
GAB nummer	193049079	
Nummer i Norges fyr	4	
Byggeår	1	
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet	
Opprinnelig funksjon	Bolig	
Fredningsomfang	Fredningen gjelder eksteriør, samt interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/romfordeling.	
Bygningsbeskrivelse	Uthuset har bindingsverkskonstruksjon og saltak. Veggene er kledd med eternittplater, og taket er tekket med rutehelleskifer. Vinduene er 1-ramsvinduer med sprosse. Vindusrammene og dørene er malt røde.	
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Stein / Komprimert masse 2. Fundament: Betong på stein 3. Grunnmur: Såle av betong 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Betong 6. Yttervegger: Bindingsverk med trekledning og eternittplater 7. Ytterdører: Labankdører, malt røde 8. Vinduer: Trevinduer, enkle glass og sprosser. Rødmalte 9. Tak: Saltak, sperrebind. 10. Taktekking: Rutehelleskifer, eternitt vinkelplater i møne som vindskier. 11. Takrenner og nedløp: Støpejernsrenner og nedløp. Mangler mot nord og en del mot syd. 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Ingen 15. Innervegger: Bindingsverk med trepanel. 16. Etasjeskiller: Trebjelkelag med golvbord 17. Innvendige trapper: Åpen tretrapp 18. Piper og ildsteder: Ingen 19. Luker og ventilasjon: Ingen 20. Galleri og balkong: Ingen 21: Diverse	
Endringshistorikk	Bygningen fremstår som meget autentisk	
Retningslinjer for videre utvikling	Godt egnet for ny bruk.	
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold:	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.	



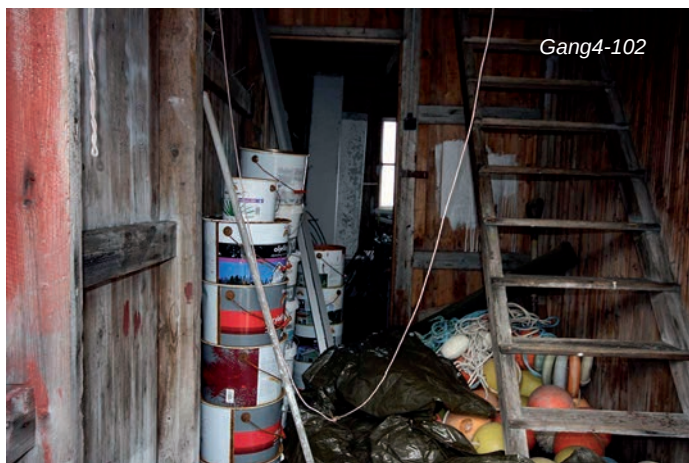
Plan uthus Makkaur



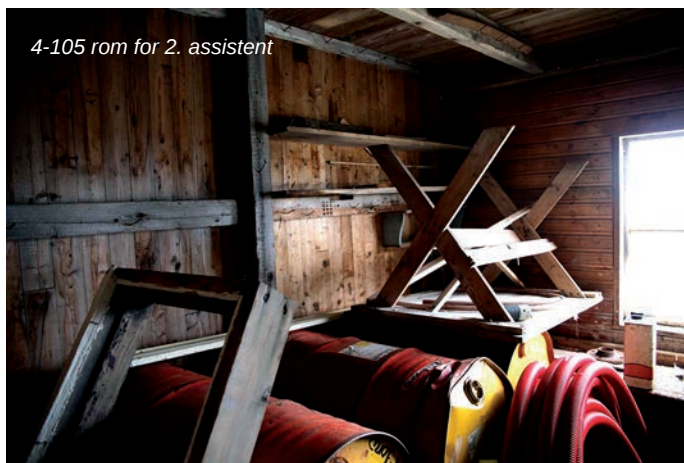


Over: Inngangsparti mot syd
Under: Sydfasaden.

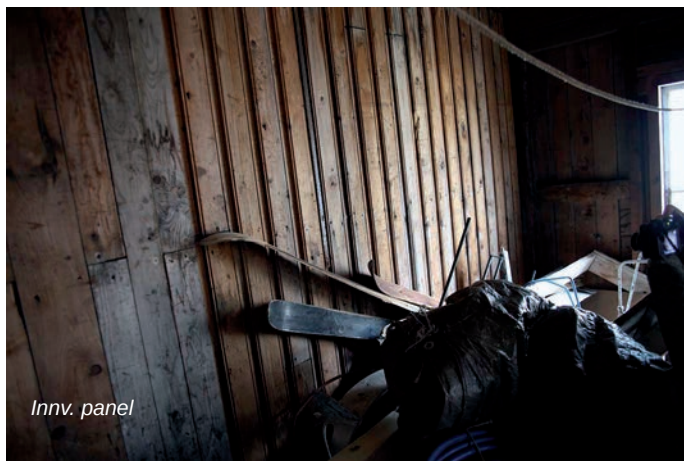




Gang4-102



4-105 rom for 2. assistent



Innv. panel



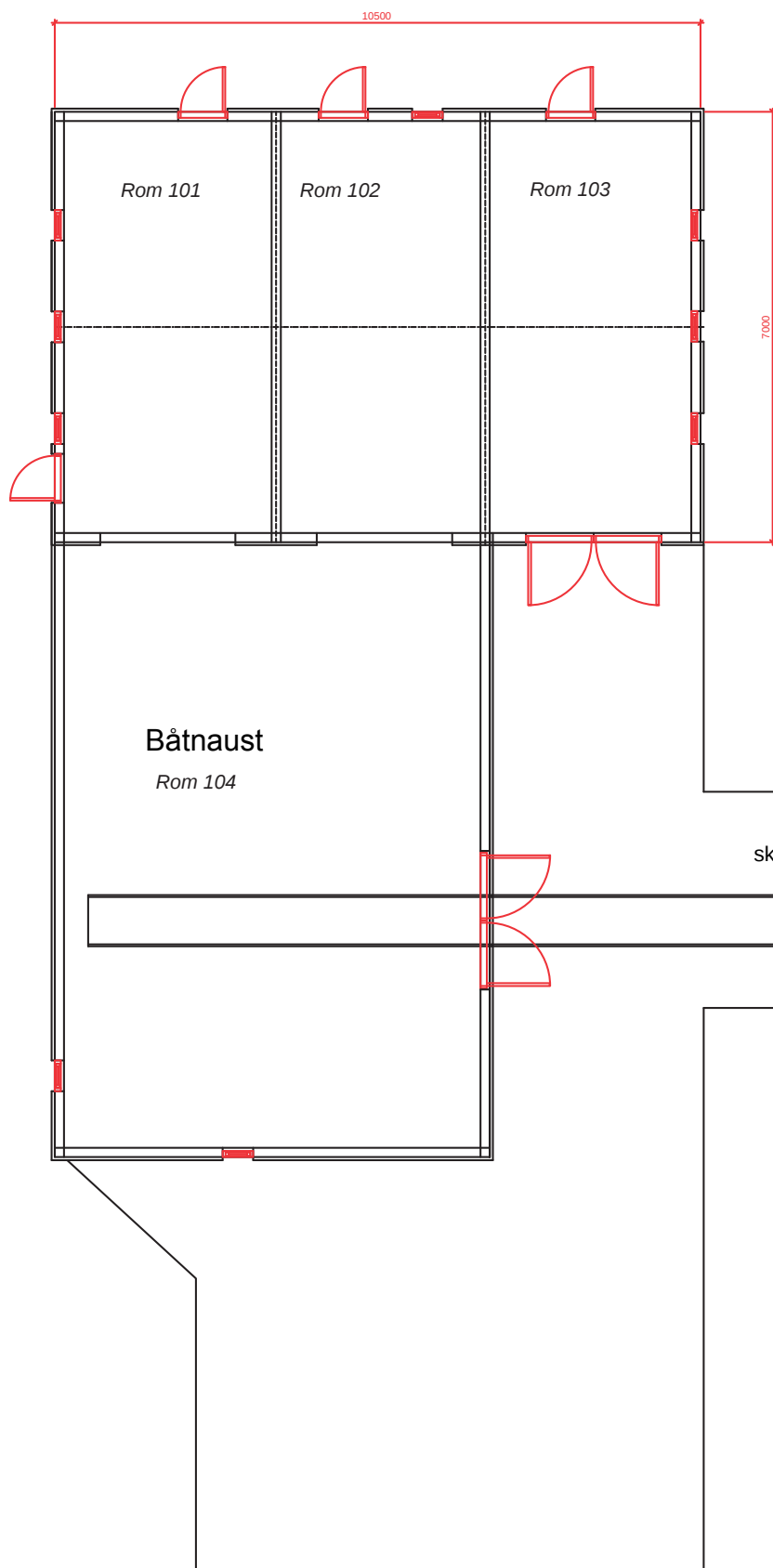
Vedbod 4-103



Loftsrom og tak-konstruksjon

Naust

Bygningens navn	Naust	
Nummer i Askeladden	87412-4	
GAB nr.	193049087	
Nr. i Norges fyr	Ingen	
Byggeår	Ukjent	
Byggherre / Arkitekt	Fyrvesenet	
Opprinnelig funksjon	Naust.	
Fredningsomfang	Fredningen gjelder bygningens eksteriør, samt interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/ romfordeling.	
Bygningsbeskrivelse	Naustet har bindingsverkskonstruksjon og saltak. Veggene er kledd med stående, rødmalt panel, og taket er tekket med eternittplater. Tilbygget har skråtak som er tekket med stålplater. Vinduene er 1-ramsvinduer med sprosse, og vindusrammene er malt hvite.	
Konstruksjon og materialbruk	1. Byggegrunn/drenering: Stein / Komprimerte masser 2. Fundament: Betong på stein 3. Grunnmur: Støpt betongsåle 4. Utvendige trapper og ramper: Støpt betong 5. Gulv på grunn: Betong 6. Yttervegger: Bindingsverk med stående trekledning utvendig 7. Ytterdører: Labankdører, malt røde 8. Vinduer: Enkle, ettrams trevinduer med sprosser. 9. Tak: Saltak, sperrebind 10: Taktekking: Eternitt bølgeplater og trapeskorrugerte stålplater på tilbygg. 11. Takrenner og nedløp: Sorte plastbelagte stålrenner og nedløp. 12. Beslag: Ingen 13. Takvinduer og luker: Ingen 14. Halvtak og skråtak: Skråtak over tilbygg. 15. Innervegger: Bindingsverk med trepanel 16 Etasjeskiller: Bjelkelag, med noen felt med golvbord / lagerhems. 17. Innvendige trapper: Åpne, enkle treprapper 18. Piper og ildsteder: Ingen 19. Luker og ventilasjon: Ingen, kun naturlig ventilasjon 20. Galleri og balkong: Ingen 21: Diverse	
Endringshistorikk	Tilbygg lagt til. Taktekking byttet. Mye autentisk.	
Retningslinjer for videre utvikling	Egner seg bra til ny bruk.	
Spesielle forhold vedrørende vedlikehold	Vedlikeholdet skal utføres etter antikvariske prinsipper.	



Fasade mot nord



Mot øst

skinnegang

Fasade mot vest



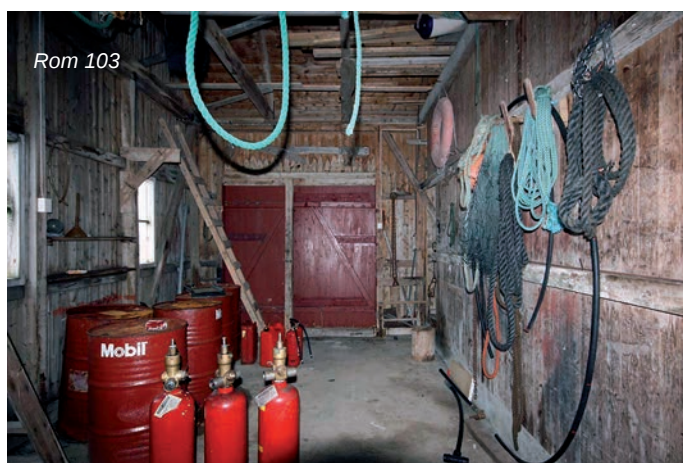
Fasade mot syd



Hjørne sydvest



Dørparti 2. etg. mot nord



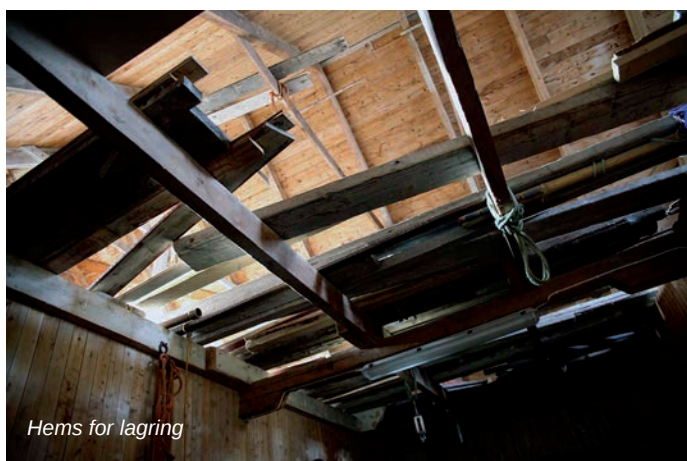
Rom 103



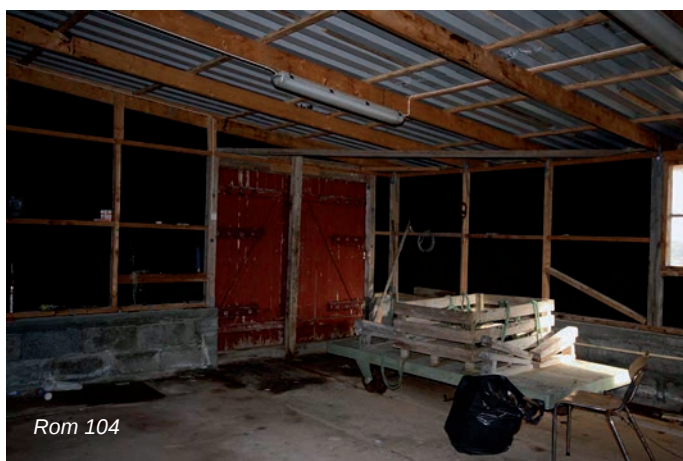
Rom 101



Rom 104



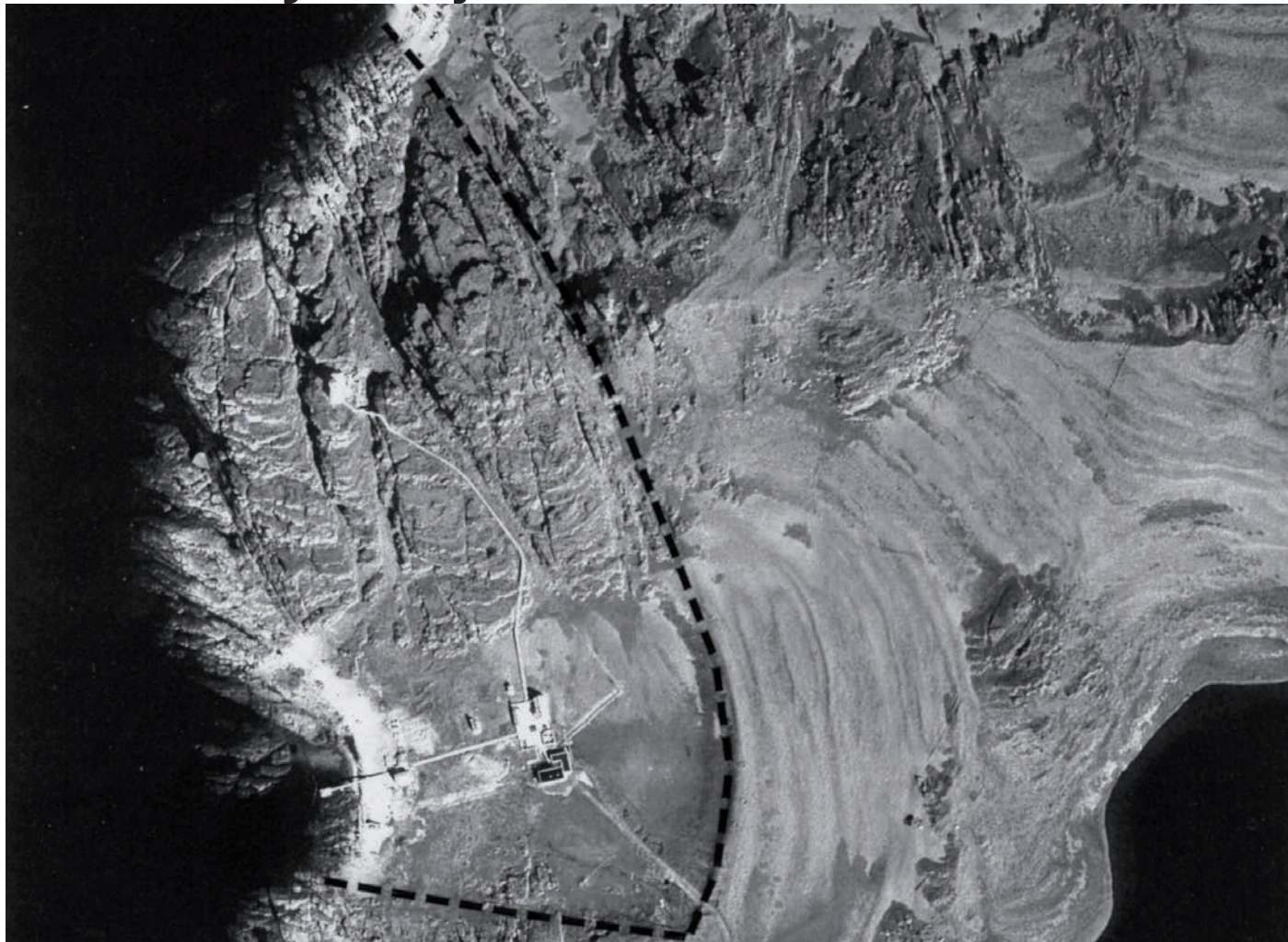
Hems for lagring



Rom 104



Makkaur fyrstasjon: Det fredete området



Omfanget av fredningen:

Fredningsvedtaket omfatter videre et område rundt fyrstasjonen i henhold til lov om kulturminner § 19. Fredningsområdet omfatter hele eiendommen på gnr. 12 bnr. 14. (Lille Molvik/Staten) og en del av eiendommen på gnr. 12 bnr. 1. Fredningsgrensen starter i sørøstre hjørne av eiendommen på gnr. 12 bnr. 14 og fortsetter i skaret sør for fyrbygningen mot nord/øst og ut til havet. Fredningsområdet og de fredete bygningene er avmerket på vedlagte flyfoto datert 10. februar 1998.

Formålet med fredningen: Formålet med fredningen av Makkaur fyrstasjon er å bevare et kulturhistorisk og arkitektonisk verdifullt bygningsanlegg tilknyttet sjøfart, fyrvesen og kystkultur med fyrbygning og øvrige bygninger på fyrstasjonen og området rundt fyrstasjonen.

Fredningsbestemmelser: Innenfor det fredete området må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendring som kan forandre anleggets karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen. Fredningen skal ikke være til hinder for den tekniske drift av fyrstasjonen.

Skjøtsel av området:

Ved skjøtsel av uteområdet skal det tas utgangspunkt i nåværende, eventuelt tidligere situasjon. Eventuell ny beplantning skal ikke tilføre planter som ikke hørte hjemme på fyrstasjonen da den var bemannet.

Skilting:

All utendørs skilting er søknadspliktig. Det skal legges opp til en nøktern og enhetlig bruk av skilting. Skiltingen skal være i tråd med Kystverkets retningslinjer for skilting, og hovedformålet er formidling av fyrstasjonens historie. Andre offentlige myndigheters skilting skal i størst mulig grad tilpasses Kystverkets skilting.

Vedlegg 1: Oversikt over Kystverkets fyrstasjoner.

Region	Fredete fyrstasjoner	Bygninger	Ikke fredete fyrstasjoner	Bygninger	SUM
Sørøst	20	i Kystverkets eie	8	i Kystverkets eie	28
	Torbjørnskjær		Struten		
	Homlungen		Strømtangen Fredrikstad		
	Færder		Digerudgrunnen		
	Store Færder (ruin)		Steilene		
	Svenner		Twistein		
	Stavernsodden		Langøytangen	delvis	
	Jomfruland		Songvår		
	Strømtangen Kragerø		Søre Katland		
	Stavseng				
	Lyngør				
	Ytre Møkkalasset				
	Store Torungen				
	Lille Torungen				
	Homborsund				
	Grønningen				
	Oksøy				
	Ryvingen				
	Hatholmen				
	Lindenes				
	Lista				
Vest	12		11		23
	Eigerøy	delvis	Lille Prestskjær		
	Feistein		Viberodden		
	Kvitsøy		Flatholmen		
	Geitungen		Fjøløy		
	Utsira		Ryvarden	delvis	
	Røværsholmen		Holmengrå		
	Slåtterøy		Kvanhovden		
	Hellisøy		Hendanes		
	Utvær		Ulvesund		
	Geita		Skongenes		
	Ytterøyane		Kråkenes		
	Stabben				
Midt-Norge	19		16		35
	Runde		Svinøy		
	Grasøyane		Flåvær		
	Hogsteinen		Lepsøyrev		
	Alnes	delvis	Erkna		
	Ulla		Storholmen		
	Ona	delvis	Flatflesa		
	Kvitholmen		Bjørnsund		
	Grip		Hestskjær		
	Haugjegla		Stavenes		
	Sletringen		Tyrhaug		
	Sula	delvis	Skalmen		
	Vingleia		Terningen		
	Halten		Finnvær		
	Kjeungskjær		Asenvågøy		
	Kaura		Grinna		
	Buholmråsa		Gjeslingene		
	Kya				
	Nordøyen				
	Sklinna				
Nordland	10		8		18
	Bremstein		Ytterholmen		
	Åsvær		Træna		
	Myken		Kalsholmen		
	Landegode		Tennholmen		
	Måløy-Skarsholmen		Barøy		
	Tranøy		Moholmen		
	Skrova		Glåpen		
	Skomvær		Værøy		
	Anda				
	Andenes				
Troms og Finnmark	7		3		10
	Hekkingen		Torsvåg		
	Fugløykalven		Fruholmen		
	Slettnes		Helnes		
	Kjølnes				
	Makkaur				
	Vardø				
	Bøkfjord				
					Tils.
Totalt antall	68		46		114

Vedlegg 2: Fredningsvedtak for Makkaur fyrstasjon.

SAKSBEHANDLER
førstekonsulent Liv Nygaard
DERES REF.

INNVALGSTELEFON
22 94 04 93
DERES DATO

TELEFAKS
22 94 04 07

VÅR REF.
98/375 - 10
Ark. B-457

VÅR DATO

29 OKT. 1998

GJENPARI



Likelydende brev til:

- Kystverket 5. distrikt
- Statsskog, Finnmark jordsalgskontor
- Båtsfjord kommune
- Finnmark fylkeskommune

MAKKAUR FYRSTASJON - GNR. 12 BNR. 1, 14 (STATEN) - BÅTSFJORD
KOMMUNE

VEDTAK OM FREDNING MED HJEMMEL I LOV OM KULTURMINNER
§§ 15 OG 19, JFR. § 22

Med hjemmel i lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 §§15 og 19, jfr. § 22,
fatter herved Riksantikvaren vedtak om fredning av Makkaur fyrstasjon, gnr. 12
bnr.1, 14.

Myndighet til å fatte vedtak om fredning er delegert fra Miljøverndepartementet
til Riksantikvaren ved departementets vedtak av 30. juni 1989 med endringer
fastsatt 23. desember 1992.

Omfanget av fredningen

Fredningsvedtaket omfatter fyrbygning og øvrige bygninger på fyrstasjonen i
henhold til lov om kulturminner § 15:

1. Fyr
3. Bolig
4. Uthus
Naust

Tallene refererer seg til vedlagte kart fra «Norges fyr» (Bjørkhaug, Poulsson -
Oslo 1986), vedlegg 2.

Fredningen gjelder fyrbygningens eksteriør og interiør, og de øvrige bygningenes
eksteriør samt interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/romfordeling.

Dronningensgate 13

Postboks 8196 Dep, 0034 Oslo

vn: \\rasrv2\lbn\fy\finnmark\makkaur\vedtak.doc

Telefon: 22 94 04 00 Telefaks: 22 94 04 04 Internett: riksantikvaren@ra.dep.no

RIKSANTIKVAREN

Fredningsvedtaket omfatter videre et område rundt fyrstasjonen i henhold til lov om kulturminner § 19. Fredningsområdet omfatter hele eiendommen på gnr. 12 bnr. 14. (Lille Molvik/Staten) og en del av eiendommen på gnr. 12 bnr. 1. Fredningsgrensen som går over Statsskogs område (gnr. 12 bnr. 1), starter i sørøstre hjørne av eiendommen på gnr. 12 bnr. 14 og fortsetter i skaret sør for fyrbygningen mot nord/øst og ut til havet.

Fredningsområdet og de fredete bygningene er avmerket på vedlagte kart datert 10. februar 1998 og påført Riksantikvarens stempel, vedlegg 1.

Formålet med fredningen

Formålet med fredningen av Makkaur fyrstasjon er å bevare et kulturhistorisk og arkitektonisk verdifullt bygningsanlegg tilknyttet sjøfart, fyrvesen og kystkultur med fyrbygning og øvrige bygninger på fyrstasjonen og området rundt fyrstasjonen.

Fredningsbestemmelser

De følgende fredningsbestemmelsene er fastsatt med hjemmel i lov om kulturminner §§ 15 og 19. Bestemmelsene gjelder i tillegg til kulturminnelovens bestemmelser om vedtaksfredete kulturminner fra nyere tid samt forskrift om faglig ansvarsfordeling.

1. Riving

Det er ikke tillatt å rive bygningene eller deler av disse.

2. Ombygging

a) Fyrbygning

Det er ikke tillatt å bygge om bygningens eksteriør eller interiør.

b) Øvrige bygninger

Det er ikke tillatt å bygge om bygningenes eksteriør eller interiør med hensyn til opprinnelig hovedstruktur/romfordeling.

3. Utskifting av materialer mm.

a) Fyrbygning

Utskifting av bygningselementer eller materialer, forandring av overflater eller annet arbeid utover vanlig vedlikehold i bygningens eksteriør eller interiør, er ikke tillatt.

b) Øvrige bygninger

Utskifting av bygningselementer eller materialer, forandring av overflater eller annet arbeid utover vanlig vedlikehold i bygningenes eksteriør, er ikke tillatt.

4. Tilbakeføring

Tilbakeføring til opprinnelig eller tidligere utseende kan tillates under forutsetning av at tiltaket kan gjøres på dokumentert grunnlag og etter godkjenning av forvaltningsmyndighet.

5. Vedlikehold

Vedlikehold og istandsetting skal utføres med tradisjonelle materialer og metoder tilpasset bygningenes egenart og opprinnelige bygningstekniske løsninger.

6. Det fredete området

Innenfor det fredete området må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendring som kan forandre anleggets karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen.

7. Fredningen skal ikke være til hinder for den tekniske drift av fyrstasjonen.

Følger av fredningen

Når det gjelder behandling av fredete områder, bygninger og anlegg, vises det til bestemmelsene i lov om kulturminner §§ 15a-19 og 21 samt fredningsbestemmelsene over.

I henhold til Miljøverndepartementets vedtak om delegering av 30. juni 1989 med endringer av 23. desember 1992 er forvaltningen av fredete områder, bygninger og anlegg lagt til den enkelte fylkeskommune. Riksantikvaren er klageinstans for enkeltvedtak fattet av fylkeskommunen, jfr. forvaltningsloven § 28.

I henhold til lov om kulturminner §§ 15a og 19 kan departementet i særlige tilfelle gi dispensasjon fra fredningen for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i det fredete kulturminnet eller området. Denne dispensasjonsmyndigheten er i henhold til forskrifter av 23. desember 1992 delegert til den enkelte fylkeskommune.

Fredningen medfører at det må søkes om tillatelse til å sette i verk alle typer bygningsmessige arbeider og utomhusarbeider utover vanlig vedlikehold innenfor det fredete området. Søknad om tillatelse skal sendes fylkeskommunen som avgjør om tiltaket kan iverksettes. Er det tvil om et tiltak er å anse som vanlig vedlikehold, skal fylkeskommunen kontaktes.

Det er eier som har ansvaret for det løpende vedlikehold av fredete bygninger, anlegg og områder.

Bakgrunn for fredningssaken

Fredningen av Makkaur fyrstasjon har sin bakgrunn i et samarbeid mellom Kystdirektoratet og Riksantikvaren om utarbeidelse av en plan for bevaring og

bruk av fyrstasjonene i landet. På grunnlag av planen er det valgt ut et representativt utvalg av landets fyrstasjoner som skal vernes gjennom fredning.

Fyrstasjonene langs kysten er markante kulturminner som på en spesiell måte er med på å karakterisere Norge som kyst- og sjøfartsnasjon. Fyrstasjonene har både kulturhistorisk og arkitektonisk verdi; kulturhistorisk ved deres tilknytning til sjøfart, fyrvesen og kystkultur og arkitektonisk ved deres særegne form og plassering. Oppbyggingen og utviklingen av et landsomfattende fyrsystem med over 200 fyrstasjoner spredt langs hele kysten, er et av de mest omfattende prosjekter den norske stat har gjennomført.

I dag er fyrstasjonene utsatt for store forandringer med hensyn til bruk og drift. Dette har gjort det nødvendig å ta stilling til hvilke fyrstasjoner som skal bevares i sin nåværende form. Gjennom fredning vil Riksantikvaren legge antikvariske prinsipper og retningslinjer til grunn for den videre behandling og bruk av fyrstasjonene. Dessuten ønsker Riksantikvaren at fyrstasjonene skal ha fredningsstatus som kulturminner av nasjonal verdi og interesse.

Eiendomsforhold. Reguleringsmessig status

Staten står som eier av Makkaur fyrstasjon. Fyrbygningen står på gnr. 12 bnr. 1 som forvaltes av Statsskog, Finnmark, mens de øvrige bygningene på fyrstasjonen står på gnr. 12 bnr. 14 (Staten).

Fyrstasjonen ligger innenfor et område som er avsatt til LNF – område (landbruks- natur- og friluftsområde) i kommuneplanens arealdel.

Makkaur fyrstasjon som kulturminne. Beskrivelse av anlegget

Makkaur fyrstasjon ligger helt ytterst i Båtsfjorden. Fyrstasjonen ble opprettet i 1928, og er et ledfyr. Fyrbygningen har en dominerende plassering på toppen av en knaus i et opprevet fjellandskap. Bygningen er en av landets mest særpregede, og har klare likehetstrekk med betongbebyggelsen på Geitungen fyrstasjon i Rogaland og Slettingen fyrstasjon i Sør-Trøndelag. Makkaur fyrstasjon ble som de fleste fyrstasjonene på Finnmarkskysten, okkupert av tyske militære under 2. verdenskrig. Fyrbygningen og fyrvokterboligen ble delvis ødelagt. Tårnet på fyrbygningen ble sprengt i stykker, og ble støpt på nytt i 1946. Så sent som på 1980-tallet ble fyrvokterboligen og et av uthusene revet. En tørrmurt vei går mellom fyrbygningen og bolighusene som ligger ca. 300 m fra hverandre. En støpt vei fører ned til naust og landing.

Fyrbygningen (1) består av fyrtårn og maskinhus som er sammenbygget. Hele huset er bygget i betong. Maskinhuset er bygget med buet betongtak og markert gesims. Betongveggene er hvitpussede. Taket er tekket med tjærepapp. Fyrlyktehuset er plassert på et tårn midt på bygningen. Lyktehuset er bygget i støpejern og malt rødt. Av interiørdetaljer kan nevnes svarte og hvite gulvfliser.

Fyret har et 3. ordens lynblinkapparat. I maskinhallen er det trykktanker til diafon tåkeanlegg og aggregater intakt.

Boligen (3) har bindingsverkskonstruksjon og saltak. Huset har tilbygg med pulttak som fungerer som inngangsparti. Alle veggene er kledd med eternittplater, og taket er tekket med rutehelleskifer. Vinduene er i hovedsak krysspostvinduer med sprosser. Vindusrammene er malt hvite. Da fyrstasjonen ble tørnstasjon i 1959, ble dobbeltboligen ombygd og innredet med felles stue, kjøkken og bad, foruten soverom til betjeningen. Huset er lite endret i 2. etasje.

Uthuset (4) har bindingsverkskonstruksjon og saltak. Veggene er kledd med eternittplater, og taket er tekket med lappskifer. Vinduene er 1-ramsvinduer med sprosse. Vindusrammene og dørene er malt hvite.

Naustet (8) har bindingsverkskonstruksjon og saltak. Veggene er kledd med stående, rødmalt panel, og taket er tekket med eternittplater. Tilbygget har skråtak som er tekket med stålplater. Vinduene er 1-ramsvinduer med sprosse, og vindusrammene er malt hvite.

Innenfor fredningsområdet er det foruten bygningene kulturminner som grunnmurer etter fyrvokterbolig, uthus og fjøs, hvitmalt lemur rundt boligtnet, kraftig gangbro med stangjersrekkverk, tørmurt vei og landing.

Landingsforholdene er meget vanskelige da landingsstedet ligger ut mot det åpne havet.

Makkaur fyrstasjonen er bemannet.

Vurdering av kulturminnet. Begrunnelse for fredningsvedtaket

«Nasjonal verneplan for fyrstasjoner»s vurdering

I «Nasjonal verneplan for fyrstasjoner» er det gitt følgende vurdering av Makkaur fyrstasjon:

«Fyrbygningen har høy arkitektonisk verdi som eksempel på betongbyggeri med sterke trekk fra industriarkitektur. Fyrstasjonen har miljøbetydning sett i sammenheng med det nedlagte fiskeværret Gamle Makkaur, og rester etter et tysk kystfort 1 km unna.»

Riksantikvaren vil i tillegg bemerke

Fyrbygningen i betong med sin særpregede form fungerer som et viktig landemerke og identitetsskapende element.

I sosial- og næringshistorisk sammenheng er Makkaur fyrstasjon et representativt eksempel på en tidligere familiestasjon. Kulturminner som tufter hvor det tidligere har vært fjøs, gir et bilde av livet på fyrstasjonen utover selve fyrdriften.

Det følger av lov om kulturminner § 15 at Riksantikvaren kan frede byggverk og anlegg eller deler av dem av kulturhistorisk eller arkitektonisk verdi. Videre kan Riksantikvaren i henhold til lov om kulturminner § 19 frede et område rundt et fredet kulturminne så langt det er nødvendig for å bevare virkningen av kulturminnet i miljøet.

På bakgrunn av vurderingene ovenfor finner Riksantikvaren at Makkaur fyrstasjon er et så verdifullt bygningsanlegg i både kulturhistorisk og arkitektonisk sammenheng at det oppfyller betingelsene for fredning etter bestemmelsen i § 15. Det er spesielt fyrstasjonens særpregede betongarkitektur, som representerer noe helt nytt innen fyrarkitekturen, som Riksantikvaren legger vekt på når det gjelder fyrstasjonens verneverdi.

Riksantikvaren finner videre at det er hjemmel for å frede det avsatte området, i henhold til bestemmelsen i § 19. Høydedraget hvor fyrbygningen ligger, og fyreiendommen utgjør fyrstasjonens nære omgivelser. Etter Riksantikvarens oppfatning er det nødvendig å frede det avsatte området for å oppnå hensikten med områdefredningen, nemlig å bevare virkningen av kulturminnene i miljøet.

Saksgang frem til fredningsvedtaket

Varsel om igangsettelse av fredningssak ble i samsvar med lov om kulturminner § 22.1 meddelt Kystverket 5. distrikt, Båtsfjord kommune og Finnmark fylkeskommune i brev av 6. september 1995. Samtidig ble meldingen kunngjort i Finnmark Dagblad og Finnmarken. Det er ikke kommet inn uttalelser til varselet.

Det ble deretter utarbeidet fredningsforslag som ble sendt på høring til berørte parter i brev av 13. mars 1998. Forslaget ble samtidig lagt ut til offentlig ettersyn i Båtsfjord kommune og i Finnmark fylkeskommune samt kunngjort i Norsk lysingsblad, Finnmark Dagblad og Finnmarken. Det er kommet inn to (2) uttalelser til fredningsforslaget:

1. Uttalelse av 9. april 1998 fra Kystverket 5. distrikt.
2. Uttalelse av 15. mai 1998 fra Finnmark fylkeskommune

Kystverket 5. distrikt har ingen bemerkninger til fredningsforslaget, men forutsetter at nødvendige midler blir stilt til rådighet for at vedtatt verneplan kan gjennomføres i sin helhet uten at dette skal gå ut over operativ virksomhet innen Kystverket 5. distrikt. Dette har Kystverket tatt opp med Kystdirektoratet.

Riksantikvaren vil bemerke at det er eier som har ansvar for vedlikehold av fredete anlegg.

Finnmark fylkeskommune har en del kommentarer, både av overordnet karakter og til enkelte av de 5 fredningsforslagene i Finnmark, bl.a. på Makkaur fyr.

Fylkeskommunen foreslår at maskinhuset/boligen på Makkaur fyrstasjon, som ble bygget i 1970, ikke blir fredet. Fylkeskommunen synes huset er skjemmende for helheten og bør ikke inngå blant de fredete bygningene. Riksantikvaren støtter fylkeskommunen i forslaget om å ta maskinhuset/boligen ut av fredningen.

Fredningsforslaget av 13. mars 1998 ble i brev av 2. juni 1998 oversendt Båtsfjord kommune for behandling i kommunestyret.

Riksantikvaren har mottatt brev av 3. september 1998 fra Båtsfjord kommune. Båtsfjord kommune har godkjent fredningsforslaget i møte i kommunestyret 2. september 1998.

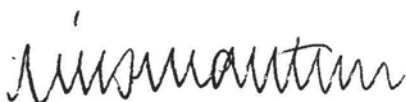
Da Båtsfjord kommune har godkjent fredningsforslaget, og på bakgrunn av ovenstående begrunnelse, finner Riksantikvaren det riktig å fatte vedtak om fredning av Makkaur fyrstasjon.

Opplysning om klageadgang og tinglysing

Riksantikvarens fredningsvedtak kan påklages til Miljøverndepartementet, jfr. forvaltningslovens § 28. Eventuell klage skal stiles Miljøverndepartementet, men sendes Riksantikvaren. Klagesfrist er 3 uker innen mottakelsen av fredningsvedtaket.

Fredningsvedtaket vil bli tinglyst av Riksantikvaren i samsvar med lov om kulturminner § 22.5.

Vennlig hilsen



Nils Marstein
riksantikvar



Ulf Holmene

Gjenpart

m/vedlegg:

- Miljøverndepartementet
- Kystdirektoratet
- Finnmark fylkeskommune, Kulturetaten
- Fylkesmannen i Finnmark, Miljøvernavd.

Vedlegg: - Kart, datert 10. februar 1998
 - Kopi av utdrag fra «Norges fyr» (Bjørkhaug, Poulsson - Oslo
 1986), vedlegg 2.

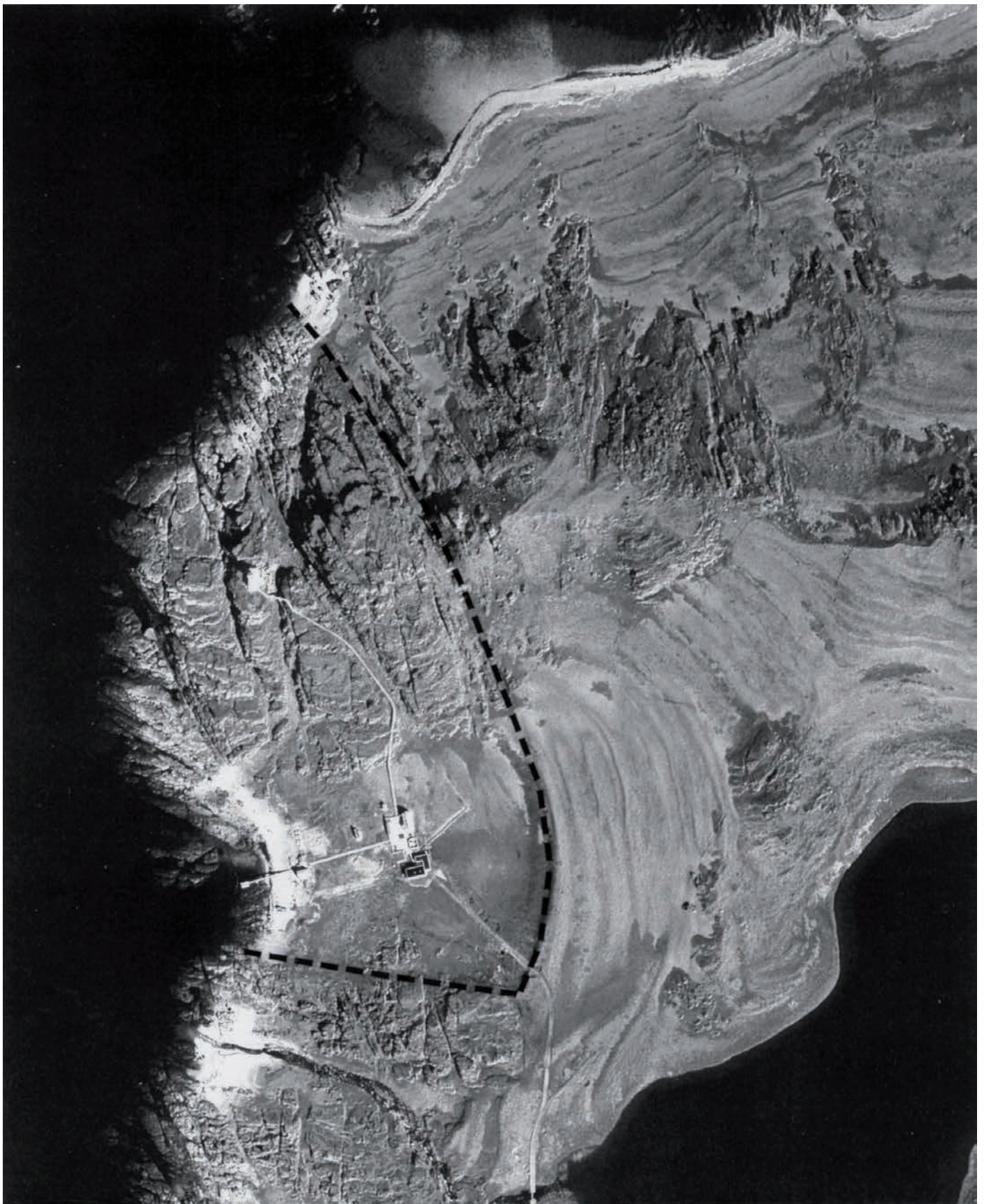
Likelydende brev til:

Kystverket 5. distrikt
Postboks 263
9751 Honningsvåg

Statsskog, Finnmark jordsalgskontor
Damsveien 1
9800 Vadsø

Båtsfjord kommune
Postboks A
9991 Båtsfjord

Finnmark fylkeskommune
Fylkeshuset
9800 Vadsø



MAKKAUR FYRSTASJON (STATEN V/KYSTVERKET)
GNR. 12, BNR. 1, 14, BÅTSFJORD KOMMUNE

— — — — — AVGRENSNING AV FREDNINGSOMR.

10. FEBRUAR 1998, RIKSANTIKVAREN
©FJELLANGER WIDERØE



Målestokk 1: 5000



Makkaur fyrstasjon

(Makur)

Navnet er sammensatt av norrønt *makr* = mørk el. makk, og *aur* = grus

BELIGGENHET:

På Molvikpynten, på østsiden av innløpet til Båtsfjorden. 70 42,4 30 05,0. Båtsfjord kommune

OPPRETTET:

1928

FYRBYGNING:

Hvit betongbygning med lavt tårn, 13,5 m

LYSKARAKTER:

2 lynblink hv. 20. sek. Lyser rundt

LYSSTYRKE:

1 232 000 cd (3. orden)

LYSETS HØYDE:

39,0 m over høyvann

LYSVIDDE:

17,6 n mil

BRENNETID:

12.8.—24.4.

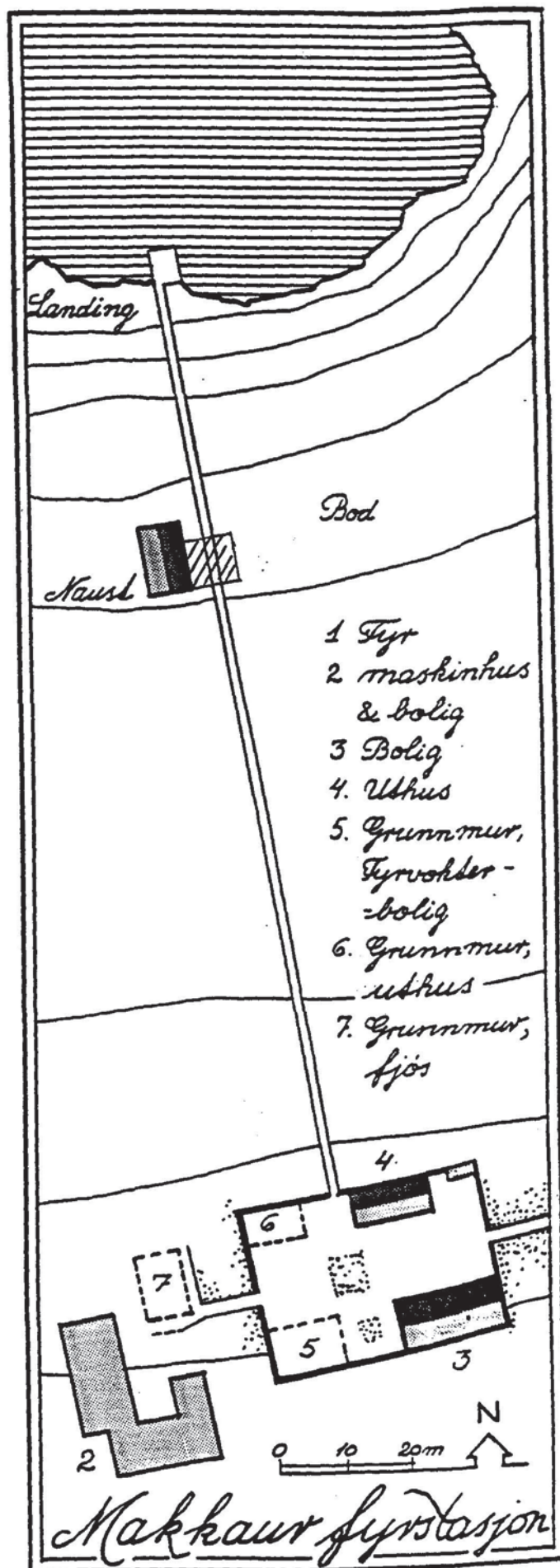
TÅKESIGNAL:

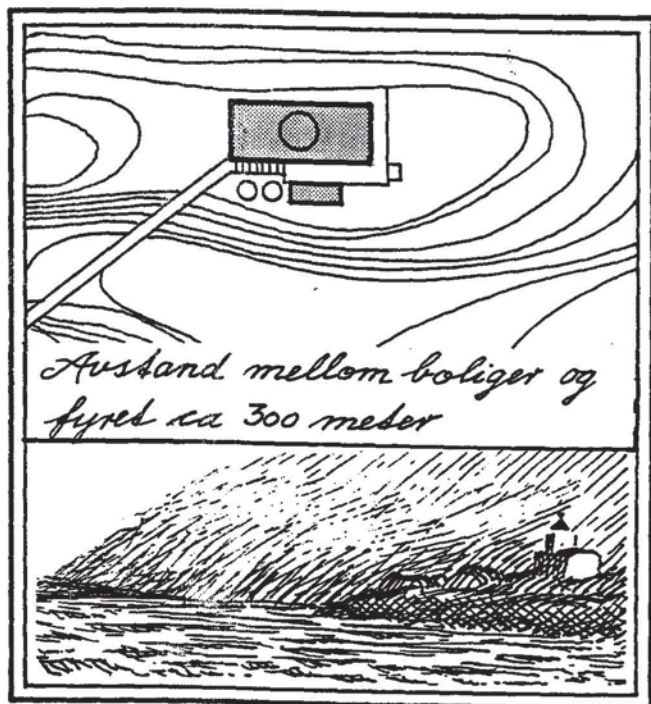
1928, diafon

Den vanlige avstanden mellom kystfyr er under 20 n mil. Mellom Vardø og Kjølnes fyr er det ca. 50 n mil, dessuten er det en kursforandring ved Makkaur. I budsjettet for 1922—23 ble det derfor foreslått etablert et kystfyr på Makkaur, som ligger midtveis mellom de to fyrene. Overslaget var på kr. 448 000,-. Beløpet ble bevilget og delt over en periode på tre år fra 1923 til 1926. Høsten 1925 var anlegget ennå ikke påbegynt, og den siste bevilgningen ble gitt under forutsetning av at fyret ble påbegynt våren 1926 med ferdigstillelse i løpet av tre år.

Det ble bygd et kombinert fyr- og maskinhus i betong i samme stil som ved Geitungen fyr (bind 1, s. 179), innredet med aggregat- og kompressorrom, verksted og vaktværelse. Fyrlyktehuset ble plassert på et lavt tårn midt på bygningen. Det var montert et 2. ordens lynblinkapparat som hadde en lysstyrke på ca. 4 millioner cd. En fyrvokterbolig og en dobbeltbolig samt uthus og et naust med landingskar og kran ble oppført. Landingsforholdene var meget vanskelige, da landingsstedet lå ut mot det åpne havet.

T.h. og øverst t.h.: Makkaur fyrstasjon sett fra sør. Fyrvesenets tegning nr. 41 I, 1969.



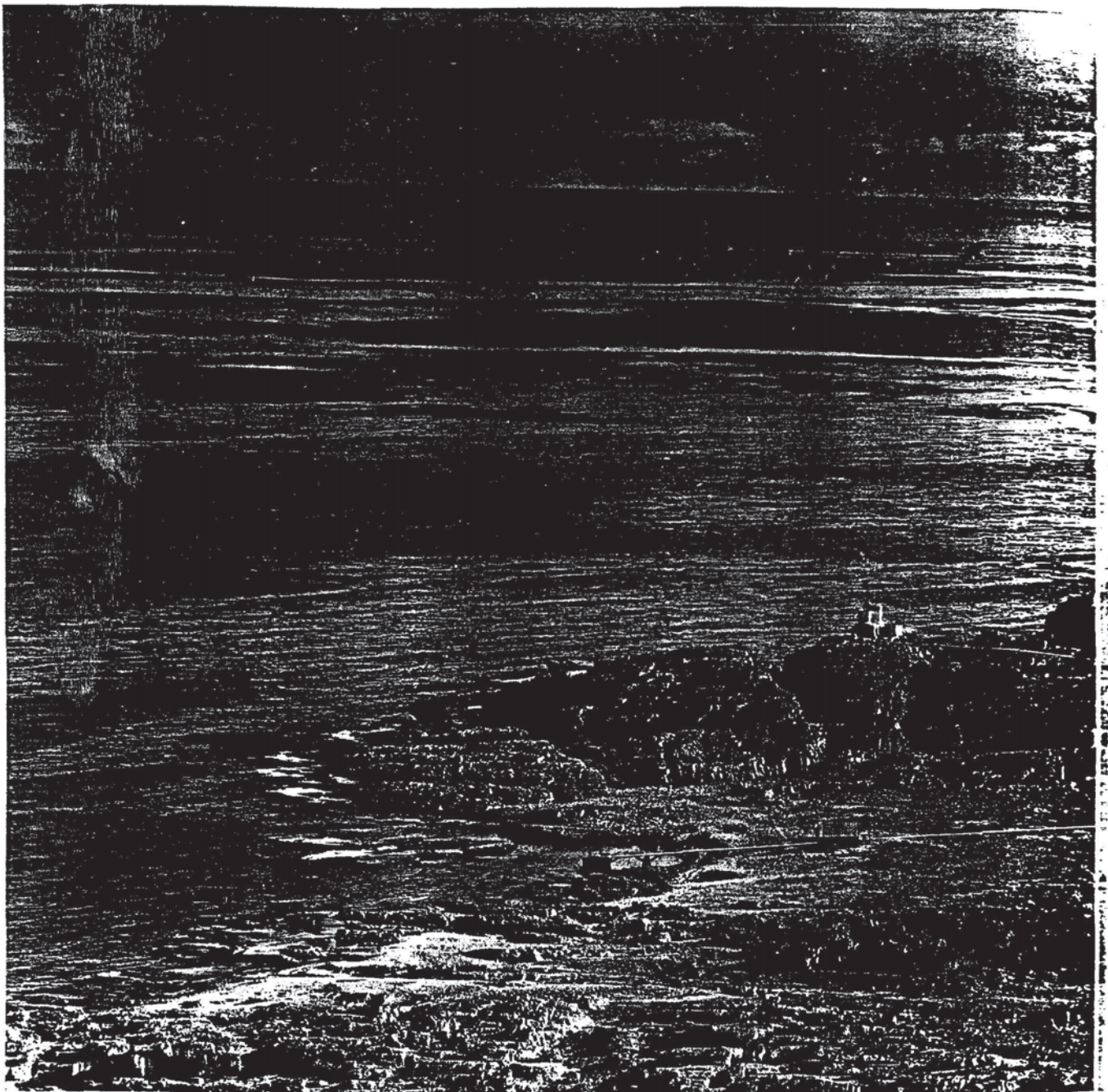


Under: Den gamle fyrbygningen ble restaurert etter krigen. Særlig midtpartiet var sterkt ødelagt. Foto 1980.



Makkaur fyr ble som de øvrige fyrene på Finnmarkskysten (unntatt Fruholmen fyr) besatt av tyske militære under okkupasjonen. Av rapporten etter inspeksjon i 1945 fremgår det at tårnet var istykkersprengt og antakelig måtte støpes opp igjen. Diafonen og trykklufttankene var uskadd. Dieselaggregatene var ikke mer ødelagt enn at de kunne brukes etter at en del reservedeler ble skaffet. Oljetankene var gjennomhullet, men kunne repareres. Oljepumpen i naustet var ødelagt. Ellers var begge boligene, uthuset og naustet i temmelig bra stand. Fyrmesterboligen, som hadde vært brukt av tyskerne, var imidlertid så tilgriset innvendig at den måtte skrapes og vaskes før man kunne bedømme skadene. På den skadede fyrbygningen ble det i 1945 satt opp en provisorisk lanterne.

Arbeidslaget på ti mann under ledelse av formann Elling Ulvestad skulle våren 1946 ta fatt på reparasjonene på Makkaur fyrstasjon. De første dagene ble de liggende værfast i Båtsfjord på grunn av kuling og snøfokk. Da de kom i land på



Panoramabilde mot Makkaur fyr og Nordishavet. Fyrbetjeningen har neppe problemer med ugress! Foto 1980.

Makkaur, lå snødrivene mannshøye, så det første de måtte gjøre var å skyfle snø. På denne stasjonen var det ikke nødvendig å sette opp brakker, siden husene stod nærmest uskadd. Derimot var problemene med å få i land byggematerialer større enn ved de øvrige finnmarksfyrene på grunn av de vanskelige landingsforholdene.

Det meste av arbeidet ved Makkaur fyr bestod i å støpe nytt fyrtårn, samt reparere oljetankene. Ellers var det oppgaver for mekanikere og elektrikere.

Mot slutten av 1948 var seks mann i arbeid. Maskinhuset ble malt, og en del av veien fra naustet til boligene ble støpt.